

OPINNÄYTETYÖ

Säkällä töissä

Sääksi-projektin vaikutuksia nuorten elämään

Peter Korvensyrjä

Yhteisöpedagogin koulutus (AMK)

(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

(3/2021)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogin koulutus (AMK)

Tekijät: Peter Korvensyrjä

Opinnäytetyön nimi: Säkällä töissä. Sääksi-projektin vaikutuksia nuorten elämään.

Sivumäärä: 55 ja 9 liitesivua

Työn ohjaaja: Jenni Hernelahti

Työn tilaaja: Nurmijärven nuorisopalvelut, nuorisopäällikkö Merja Winha-Järvinen

Opinnäytetyön tilaajana toimii Nurmijärven kunnan nuorisopalvelut. Tilaajan tarpeena oli selvittää työllistämisen vaikutuksia Sääksin rantakahvilassa Sääksi-projektiin työllistettyjen nuorten elämänhallinnalle ja tulevaisuudelle. Tämän tarpeen pohjalta opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia eri menetelmin projektin vaikutuksia nuoriin sekä tuoda esiin toimintaan tehdyt kehitystoimet ja jatkokehitys ajatukset.

Sääksin rantakahvila on Nurmijärven kunnan nuorisopalveluiden ylläpitämä Sääksin uimarannalla toimiva isohko kioski-kahvila. Sääksi-projektiin työllistetään vuosittain 25-30 nuorta työskentelemään rantakahvilassa ja sen monipuolisessa tehtäväkentässä. Kahvilapalveluiden lisäksi projekti tuottaa nuorille työelämässä tarvittavia taitoja ja sosiaalista kehittymistä.

Tutkimuksen avulla pyrin selvittämään, miten nuoret kokevat rantakahvilan työpaikkana ja siellä toimivan työyhteisön sekä miten he kokevat millainen vaikutus rantakahvilaan työllistymisellä on heidän tulevaisuudelle. Kysymysasettelulla on myös pyritty hakemaan niitä toiminnan osa-alueita ja painotuksia, jotka nuoret ovat kokeneet merkityksellisimpinä vaikuttajina itselleen. Lisäksi tutkimuksella on haettu nuorten näkökulmaa on toiminnan kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä.

Tutkimus noudattelee pääosin toimintatutkimuksen strategiaa täydennettynä tapaustutkimuksen periaatteilla. Tiedonkeruumenetelminä tässä opinnäytetyössä käytin havainnointia toimiessani harjoitteleva ohjaajana, strukturoitua haastattelua kesällä 2020 rantakahvilassa työskenteleille nuorille sekä kyselytutkimusta aiempina vuosina työskennelleille. Monipuoliset aineistonkeruumenetelmät tukivat erinomaisesti toisiaan, täydentäen saatuja tuloksia ja lisäten niiden luotettavuutta.

Aineiston analyysin perusteella voidaan todeta Sääksi-projektin tuottavan erinomaisia tuloksia nuorten elämänhallinnalle, sosiaaliselle kehittymiselle sekä työmarkkinoille integroitumiselle. Tämän opinnäytetyön yhteydessä kehitystehtävän tuotoksena syntyneet opaslehtinen ja palautekortit otetaan käyttöön rantakahvilassa kesällä 2021.

Asiasanat: työllistäminen, sosiaalinen vahvistaminen, syrjäytyminen, elämänhallinta

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences

Degree Programme in Non-governmental organization (NGO) and youth work

Author: Peter Korvensyrjä

Title: In a Säkä at work. The effects of the Sääksi Project on the lives of young people.

Number of Pages: 55 and 9 attachment pages

Supervisor: Jenni Hernelahti

Subscriber: Nurmijärvi municipality youth services, Youth Manager Merja Winha-Järvinen

The thesis was commissioned by the youth services of Nurmijärvi municipality. Purpose of the commission was to find out the effects of employment on the life management and future of young people employed in the Sääksi project at the Sääksi beach café. Based on this aspect, the purpose of the thesis is to study the effects of the project on young people using different methods and to highlight the development measures taken and the ideas for further development.

Sääksi's beach cafe is a big kiosk café on Sääksi beach, maintained by the youth services of Nurmijärvi municipality. The Sääksi project employs 25-30 young people every year to work in the beach café and its diverse field of work. In addition to café services, the project provides young people with the skills and social development they need in working life.

With the help of the study, I tried to find out how young people perceive the beach café as a workplace and the work community that works there, and how they experience the impact of being employed at a beach café on their future. The phrasing of the interrogative also sought to identify the areas of activity and priorities that young people have experienced as the most meaningful influences on themselves. In addition, the research sought to find the perspective of the youth on action development issues.

The study mainly follows the strategy of action research, supplemented by the principles of case study. As data collection methods in this thesis, I used observation as a practicing instructor, a structured interview for young people who worked in a beach café in the summer of 2020, and a survey for those who worked in previous years. The versatile data collection methods supported each other excellently, complementing the results obtained and increasing their reliability.

Based on the analysis of the data, it can be stated that the Sääksi project produces excellent results for young people's life management, social development, and integration into the labour market. In connection with this thesis, the guide leaflet and feedback cards created because of the development task will be introduced in the beach café in the summer of 2021.

Keywords: employment, social reinforcing, social exclusion, life management

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	NUORTEN SYRJÄYTYMINEN JA ELÄMÄNHALLINTA	8
	2.1 Syrjäytymisen taloudelliset vaikutukset	10
	2.2 Sosiaalisen syrjäytymisen monet kasvot.....	12
	2.3 Kouluun vai töihin?	14
3	KESKEISET KÄSITTEET	17
	3.1 Sosiaalinen vahvistaminen.....	17
	3.2 Osallisuus ja osallistaminen.....	19
	3.3 Verkostoituminen ja vertaistuki.....	20
	3.4 Työelämätaidot ja työelämätoimijuus.....	22
4	SÄÄKSI.....	24
	4.1 Sääksi-Projekti	25
	4.2 Valmentavaa ohjausta nuoria kuunnellen	27
	4.3 Kehittävää työtä nuorten ehdoilla	30
5	TUTKIMUKSELLISET JA KEHITYKSELLISET NÄKÖKOHDAT	33
	5.1 Tilaaajan tarve opinnäytetyölle	33
	5.2 Tutkimusmenetelmät	34
	5.3 Opinnäytetyön kehityksellinen dimensio.....	36
	5.4 Tutkimukselliset haasteet.....	36
6	AINESTOJEN ANALYYSIT JA TULOKSET	39
	6.1 Haastattelututkimuksen analyysi	39
	6.2 Kyselytutkimuksen analyysi	41
	6.3 Havaintoja Sääksi-projektista harjoittelevan ohjaajan näkökulmasta	43
	6.4 Yhteenveto aineistosta ja tuloksista	45
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	49
	7.1 Kehittämistehtävä	49
	7.2 Pohdinta	50
	LÄHTEET	52
	LIITTEET	56

1 JOHDANTO

No täällä mulla on tekemistä ja kavereita, tulee niinku sisältöä elämään. Muuten mä vaan varmaan makaisin himassa, heräisin vast joskus iltapäivällä ja kattosin jotai leffoja uudestaan ja uudestaan. Enkä mä haluais hölmöillä mitään, ni sitä sit olis vaan neljän seinän sisällä. Eikä mua haittaa vaik nyt joutuu heräämään aikasemmin, oikeestaan sekin on hyvä juttu. Tää on kyl silleen ihan paras työpaikka, ja täällä autetaan melkein missä vaan, ja sit voi ittekin olla välillä muille avuksi ja kuiteskin täällä koko ajan tehdään oikeita töitä. -Sääksi-projektissa työllistetty nuori.

Tämä on erään nuoren omin sanoin sanoittama näkemys tuntemuksestaan Sääksin rantakahvilan työllistettynä nuorena, jonka havaintona kirjasin. Mielipide kuvastaa erinomaisesti sitä kokonaisvaltaista ajatusta, miksi itse koen tärkeäksi osaltani lähteä opinnäytetyössäni tutkimaan ja kehittämään tätä nuorten syrjäytymistä ehkäisevää työtoimintaa.

Nuorelle työpaikan ja siellä olevan työyhteisön vaikutukset voivat olla koko loppuelämän suunnan määrittäviä asioita. Opinnäytetyössäni pyrin selvittämään millaiseksi nuoret itse kokevat työllistämisen Sääksi-projektiin ja millaisia vaikutuksia työyhteisöllä on heille. Lisäksi tässä opinnäytetyössä pyritään selvittämään, kokevatko nuoret työllistämisen vaikuttavan heidän tulevaisuuteensa. Toimiessani itse kolmena kesänä harjoittelevana ohjaajana Sääksi-projektissa, tutkimusstrategiaksi oli luonnollista valita toimintatutkimus. Aineistonkeruumenetelmiksi, valikoitui havainnointi sekä työllistettyjen nuorten haastattelut.

Tilaaajan näkökannalta olennaista oli myös pyrkiä selvittämään miten aiemmin projektissa työskennelleet nuoret ovat elämässä pärjänneet, ja millaisena vaikutuksena rantakahvilassa työskentelyn he itse ovat elämänsäkokemuksensa kokeneet. Tätä pyrittiin tutkimuksessa selvittämään heille suunnatun kyselytutkimuksen avulla.

Opinnäytetyön aiheen valikoituminen on myös luonnollinen jatke yhteisöpedagogiopinnoissa minulle esiin tulleeseen kiinnostukseen nuorten syrjäytymistä ehkäisevää työtä kohtaan. Unohdatta opiskelun aikaisia harjoitteluja ammatillisissa oppilaitoksissa, jossa minulle vahvistui myös halu ohjaamiseen, opettamiseen ja tiedon jakamiseen.

Yhteiskunnallisesti opinnäytetyön aihetta tarkasteltuna sen vaikuttavuus on myös ilmeinen. Onhan nuorten työmarkkinoille saattaminen yksi nuorisotyön hyvään sosiaaliseen integraatioon pyrkivistä perustavoitteista. Nuorisotyön ammatillisille tämä rooli on omiaan, koska heillä on kuitenkin käsitys nuorten ja yhteiskunnan trendeistä sekä työmarkkinoille siirtymisen ajankohtaisista monimutkaisista haasteista (Nyyssölä & Pajala 1999, 9).

Nuorten työllistämistoimia tulee tarkastella kokonaisuutena kuten kaikkia muitakin nuorisotyön muotoja. Valitettavan usein varsinkin julkisessa päätöksenteossa kuitenkin nähdään vain osa-alueita tästä, koska kokonaisuutta on erittäin vaikea mitata. Kun vielä huomioidaan, että nuorisotyöllä on erittäin vahva tulevaisuus perspektiivi yhdessä nuorten responsiivisuuden kanssa. Tosiasiallisia vaikutuksia pystytään reaalisesti tarkastelemaan vasta tulevaisuudessa, siinä yhteiskunnassa, jota nuoret itse itselleen luovat.

Tämä ikuinen ristiriita, jossa nuoret pyritään sosiaalisesti integroimaan nykyiseen yhteiskuntaan sen normeihin, arvoihin ja moraliin, johon nuorten kasvattajat ja toiminnan arvioijat ovat saaneet omat oppinsa jo vuosikymmeniä aiemmin. Toisaalta samalla nuorilta odotetaan kehittävä näkökulmaa ja uudenlaista maailmankatsomusta, mikä nähdään haasteena moderneissa sosiaalipedagogiikan tulkinnoissa (Hämäläinen & Kurki 1997, 110). Mielestäni onkin hyvä aika ajoin esittää kysymys yhteiskunnallisia päätöksiä tehtäessä. Pystymmekö me aikuiset oikeasti priorisoimaan niille toiminnoille oikeat painoarvot? Mitä nuoret tarvitsevat rakentaakseen tulevaisuuden yhteiskunnan vai teemmekö sen vain meidän saamiemme arvojen ja oppien näkökulmasta.

Humanistisen ammattikorkeakoulun rehtori Jukka Määttä (2015, 7) näki erittäin tärkeänä informoida koulun verkostoille käyttöön otetusta uuden opetussuunnitelman mukaisesta valmennuspedagogiikasta. Vaikka opetussuunnitelma on uudistettu tämän jälkeenkin, tämä osoittaa kuinka tärkeää pystyä viestittämään oikein tavoin, ei vain pelkästään ulospäin näkyviä asioita vaan myös itse toimintaa ja sen vaikutuksia. Herääkin oikeastaan kysymys, onko nuorisotyö epäonnistunut tiedottamisessa. Voitaneen kuitenkin todeta, ettei edes nuorisotyön alan ammatilainen välttämättä kykene hahmottamaan etenkin niitä kaikkia välillisiä vaikutuksia, joita työ tuottaa. (Soanjärvi 2011, 9–11.)

Tarkasteltiinpa sitten nuorison osallisuutta työmarkkinoihin yhteiskunnallisesta tai kunnallisesta perspektiivistä, on syytä ymmärtää sen moninaisuus. Vaikka tilastollisesti voidaankin havaita nuorten työttömyysjaksojen olevan pääsääntöisesti lyhytaikaisia, yksilöllisyys tekee tilanteesta haastavan tutkimusten ja niiden perusteella tehtävien toimenpide suunnitelmien osalta. (Myllyniemi 2008, 35–39). Toisaalta yksilöllisyys tekeekin juuri aiheesta, sen tutkimisesta ja työskentelystä sen parissa erittäin mielenkiintoista, jossa on huomioitava niin yksilölliset eroavaisuudet kuin erilaisten kasvuympäristöjen rakentamat arvomaailmat nuoruuden eri ikäkausissa.

Tähän vaikuttavuusarvioon perustuvaan opinnäytetyöhön liittyen minulle avautui erinomainen mahdollisuus päästä keräämään aineistoa niin Sääksin rantakahvilassa aiemmin työskennelleiden nuorien, joista osa on jo aikuisia, kuin myös omien harjoitteluni aikaisten nuorien kokemuksia kahvilan toiminnasta, vaikutuksista ja vaikutusmekanismeista heidän elämäänsä. Kerrotpa aineistosta analyysien perusteella tehtävät tulokset oikeastaan mitä tahansa, näistä jokainen nuori on oma yksilönsä, jolle maailmassa on oma paikkansa. Millaiseksi se paikka muodostuu, on pitkälti kiinni siitä, millaiset mahdollisuudet yhteiskuntaan integroitumiseksi nuorelle annetaan.

Tässä yhteydessä haluankin lausua parhaat kiitokseni. Nurmijärven kunnan nuorisopäällikkö Merja Winha-Järviselle ja erityisnuoriso-ohjaaja Ulla Manniselle, erinomaisista ja monipuolisista mahdollisuuksista, joita olen saanut toteuttaa tämän opinnäytetyön mahdollistamiseksi. Humanistisen ammattikorkeakoulun minua ohjanneille lehtoreille. Heidän esittämien tarkoituksenmukaisten haasteiden avulla tästä tuotoksesta on kehittynyt oikea opinnäytetyö, jolla toivottavasti on merkitystä nuorisotyön ammattialalle. Erityinen kiitos kuuluu myös kaikille niille nuorille, jotka tätä opinnäytetyöhöni johtavaa polkua ovat kanssani kulkeneet, ja osaltaan eri tavoin tähän työhön osallistuneet ja minua siinä auttaneet. Matka on ollut pitkä, mutta ne kokemukset, joita olen saanut kokea ovat mahtavia muistoja myös omassa elämäkulussani.

Tämä opinnäytetyö on tehty huomioiden Humanistisessa ammattikorkeakoulussa käyttöön otetun saavutettavuusdirektiivin mukaiset ohjeet. Tekstimuotoilut tukevat ruudunlukuohjelmaa sekä kuviin ja kuvioihin on lisätty vaihtoehtoinen teksti. Vaihtoehtoiset tekstit on pyritty pitämään lyhyinä, jotta kaikki ohjelmat kykenisivät ne tulkitsemaan. Tekstimuotoisia vastauksia sisältävän kaavion vastaustekstit on lisätty vaihtoehtoiseen tekstiin, tämä saattaa ylittää määrällisesti jonkin ruudunlukuohjelman merkkien maksimimäärän.

2 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN JA ELÄMÄNHALLINTA

Syrjäytyneet nuoret, jollaisiksi virallisissa yhteyksissä luokitellaan sellaiset 15–29-vuotiaat työttä tai koulutuspaikkaa vailla olevat nuoret, joilla ei ole peruskoulun lisäksi suoritettuna muita opintoja, ovat yhteiskunnallinen ongelma. Ongelman vaikeutta lisää vielä se, että huomattava osa syrjäytyneistä nuorista on jäänyt virallisten tukiverkostojen ulkopuolelle. (Myrskylä 2012, 1.) Tämä näkyy myös vaikeutena esittää riittävän tarkkoja tilastoja, ja näin ollen laskentatavan mukaan sekä nuorten vaihtelevien elämäntilanteiden vuoksi nuorisotyöttömyyttä sekä syrjäytymistä seuraavilta ja niistä tilastoja julkaisevilta eri tahoilta, voi tulla hyvinkin toisistaan poikkeavia lukuja (Holappa 2016).

Vaikka virallinen syrjäytyminen ei tarkoitaakaan automaattisesti samaa kuin sosiaalinen syrjäytyminen tai huono-osaisuus, kuten Jenni Blomgren (2005, 19–25) väitöskirjassaan ansiokkaasti syrjäytymisen ja huono-osaisuuden moninaisuutta käsittelee. On kuitenkin hyvä huomioida, että monessa tapauksessa näiden välillä on selkeä keskinäinen korrelaatio. Jo pelkästään yksilön ja yhteiskunnan siteiden välisen heikkenemisen vuoksi.

Nuorten syrjäytymisen olemusta ja moninaisuutta tarkastellessani yhdyn moniin näkemyksiin siitä, ettei syrjäytymiselle kuitenkaan virallisesta määrittelystä huolimatta ole yksiselitteistä määritelmää (mt., 21; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019). Evan raportissa Tilastokeskuksen kehittämispäällikkö Pekka Myrskylä esittääkin, ettei toisen asteen tutkinnon suorittanut kuulu virallisen määritelmän mukaisiin syrjäytyneisiin (Myrskylä 2012, 2). Tämä on erittäin hyvä huomio. Eikö siis toisen asteen tutkinnon suorittanut voi syrjäytyä?

Koulutus antaa enemmän valmiuksia ja mahdollisuuksia pysyä yhteiskunnan normatiivisten järjestelmien osana, ja siten antaa osaltaan suojaa syrjäytymiseltä. Alhainen koulutustaso taas toimii tunnetusti yhtenä riskitekijänä syrjäytymiselle (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019). Uskallan kuitenkin väittää syrjäytymisen olevan enemmän persoonallisista ja subjektiivisista syistä johtuvaa, kuin formaalin koulutuksen määrän aiheuttama dynaaminen prosessi.

Kyllä mä olen syrjäytynyt. En mä sen takia itseäni syrjäytyneeksi tunne, ettei mulla ole ollut nyt työpaikkaa. Vaan sen takia, ettei mulla ole ollut ketään kenen kanssa jutella. Ja kyllä mä tapaan muita työttömiä ja sellaisia, tuolla eri paikoissa, mutta ei ne ole sellaisia, jonka kanssa voi kaikesta keskustella. -Sääksi-projektissa työllistetty nuori.

Tämä kuvastaa hyvin sitä subjektiivista syrjäytymisen tunnetta, jonka nuori itse mielsi ongelmaksi. Nuorella kuitenkin oli toisen asteen tutkinto, ammatillista osaamista ja taustalla aiemmin

myös vakituinen säännöllinen työsuhde. Samasta käymästäme keskustelun jatkosta voi myös nähdä miten työpaikka vaikuttaa tämän nuoren subjektiiviseen syrjäytymisen tunteeseen.

Ei siellä työpaikallakaan kaikesta kaikkien kanssa voinut keskustella. Yksi oli aika samanhenkinen kuin minä, jonka kanssa pystyi puhumaan politiikastakin niin kuin sunkin kanssa. Mutta siellä oli paljon muuta tekemistä, mihin keskittyi, niin se ei niin haitannut vaikei kaikesta pystynyt keskustelemaan. Silloin kun mä olen kotona, niin mulle tulee paljon ajatuksia. Mä olen jo vähän alkanut pelkäämään niitä ajatuksia, silloin kun olen paljon yksinäni kotona. -Sääksi-projektissa työllistetty nuori.

Myös THL esittää nuorten näkevän syrjäytymisen tärkeimpänä syynä ystävien puutteen (mt.). Tutkimuksissa nuorten oma näkökulma syrjäytymisen syihin, seurauksiin ja vaikutuksiin jää kuitenkin vähäiseksi (Ikäheimo 2015, 10). Nuorten oma näkemys olisi kuitenkin tärkeä, jotta syrjäytymiseen pystytään oikeilla tavoilla vaikuttamaan.

Koulutuksen puutetta kuitenkin pidetään syrjäytymisen tärkeimpänä selittäjänä (Syrjälä 2012, 8). Näin varmasti onkin silloin kun tarkastelemme sitä yhteiskunnan normistojen kautta, jossa paremman koulutason omaavat eivät edes voi saada syrjäytyneen statusta. Jotta pääsisimme tässä näkemyksessä asian juurisyihin, pitäisi meidän alkaa pureutumaan alhaisen koulutustason syihin. Näitä taas on monia, ylisukupolvisuudesta perheen sosioekonomisen aseman kautta aina alueellisiin ja yhteiskunnan taloudellisten syklien ajallisiin vaikutuksiin asti.

Syrjäytyneiden määrää mitattaessa oman vaikeutensa tilastointiin tekevät yhteiskunnassa tehdyt monet ohjelmalliset ja rakenteelliset toimenpiteet nuorten syrjäytymisen ja nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseksi. Näistä voidaan mainita esimerkiksi, etsivä nuorisotyö, Nuorisotakuu, ohjaamot ja vuonna 2016 säädetty, toimintaa ohjaava nuorisolaki. Lailla säädetään julkishallinnon velvollisuuksin kuuluvaksi pyrkiä selvittämään tukiverkostojen ulkopuolelle pudonneet nuoret, ja auttaa heitä verkostoitumaan yhteiskunnan palveluihin (Nuorisolaki 2016). Näiden yhteiskunnallisten toimien vuoksi, nuorten työttömyyttä ja syrjäytymistä kuvaavat lukumääräiset tilastot eivät ole suoraan vertailukelpoisia keskenään esittämään nuorten syrjäytymisen kehittymistä pitkällä ajanjaksolla. Sillä näillä toimilla on tietenkin suoria vaikutuksia, mutta niillä on myös tapana vaikuttaa tilastojen muuttujiin ja kriteereihin.

Olipa syrjäytymisen syyt tai tilastolliset kriteerit mitkä tahansa, tulee yhteiskunnan pystyä tarjoamaan palveluita niin subjektiivisesti kuin tilastollisesti syrjäytyneille siinä missä sosiaalisesti rajoittuneille tai korkeammin koulutetuille työtä vaille oleville nuorille. Ohjaamon moniammatilliset palvelut ovat tässä suhteessa erinomaiset, koska ne ovat avoimesti tarkoitettu

kaikille alle 30-vuotiaille nuorille (Ohjaamo 2021; Nurmijärvi 2021a). Vaikka neuvontapalvelut ovat erinomainen alku nuoren syrjäytymisen ehkäisyssä tai poistamisessa, ne eivät yksistään ratkaise ongelmaa vaan tulee olla myös toimintaa, joka tukee nuoren kiinnittymistä yhteiskuntaan.

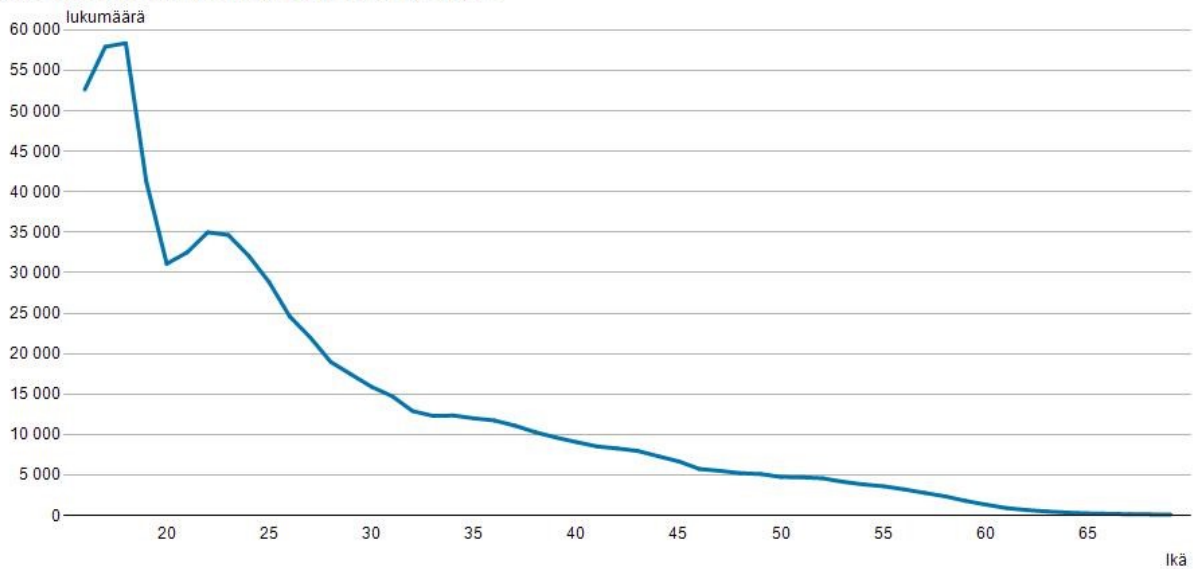
2.1 Syrjäytymisen taloudelliset vaikutukset

Yhteiskunta tarvitsee työllisiä, sillä vain kansalaisten tuottaessa jotain valtio saa tarvitsemansa verot ja muut taloudelliset resurssit, joita yhteiskunta toimiakseen tarvitsee. Tässä yhteydessä en kuitenkaan näe aiheelliseksi lähteä sen enempää avaamaan kansantaloustiedettä miksi näin on, tai pohtimaan mitkä kansantaloustieteen opinsuunnat laskevat minkäkin osan kansalaisista voivan olla vailla tuottavaa työtä, jotta yhteiskunta voi taloudellisesti hyvin. Yleisesti hyväksytty käsitys kuitenkin on, että työttömyys aiheuttaa tuottavuuden laskua ja lisää sosiaaliturvamenoja.

Myös poissa työmarkkinoilta olevan, työttömän ja syrjäytyneen erottaminen tässä kontekstissa on tietyllä tavalla mielekästä. Tämä sen vuoksi, että osa työvoimasta voi olla koulutuksessa, perhevapaalla tai muussa vastaavassa tilastollisesti rekisteröitävässä tilanteessa. Näin ollen työttömyysprosentti ja työllisyysaste eivät täysin suoraan ole toisistaan riippuvaisia, vaan kuten tämän pääluvun ensimmäisessä kappaleessa esitin, laskentatavasta ja tilastoivasta tahosta riippuen työkäistä väestöä voidaan tilastoida eri tavoin.

Nuorten osalta työllisyystilastojen oikea tulkinta on vielä oleellisempaa. Sillä vaikka elinikäisen oppimisen ajatus ja työelämän murros onkin lisännyt uudelleen ja lisäkouluttautumista myös aikuisikäisen työväestön keskuudessa, on nuorten tutkintoon johtava kouluttautuminen kuitenkin edelleen yleisempää kuin aikuisväestöllä. Kuten alla olevasta taulukosta voimme yleisesti havaita, peruskoulun jälkeisessä tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien määrä vähenee jyrkästi kolmeenkymmeneen ikävuoteen asti, jonka jälkeen vähenemä on vuosittain tasaisempaa aina 69-ikävuoteen asti.

Väestö ja perusasteen jälkeisen tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijat ja tutkinnot muuttujina ikä. Yhteensä, Opiskelijat yhteensä, 2019.

Lähde: Oppilaitosten opiskelijat ja tutkinnot, Tilastokeskus

Kuvio 1. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien 16–69-vuotiaiden ikäjakauma. Grafiikka: Tilastokeskus (2021)

Vaikka koulutuksessa olevista osa onkin poissa tuottavasta työstä, on kouluttautuminen yhteiskunnan taholta nähtävä positiivisena. Kuten aiemmin todettiin, sen toimiessa työttömyyttä ja edelleen syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä. Lisäksi voidaan todeta koulutuksen antavan edellytyksiä kehittää taloudellisesti tuottavaa ja paremmin palkattua työväestöä, josta yhteiskunnalle kertyy lisää taloudellista pääomaa.

Syrjäytyneistä ja työttömistä nuorista yhteiskunnalle aiheutuneita taloudellisia vaikutuksia käsiteltäessä, kyse ei ole mistään pikkuasiasta. Nuorisotyöttömyydellä on monet eritasoiset vaikutukset. Suorista taloudellisista vaikutuksista, välillisiin ja kumulatiivisiin vaikuttimiin, joita ovat osaamisen rapautuminen, heikompi palkkakehitys sekä nuorten uskon positiiviseen tulevaisuuteen mureneminen. (Kalmi, 2013).

Tilastokeskuksen viimeisimmän kuukausitilaston joulukuulta 2020 mukaan, nuorten 15–24-vuotiaiden työttömyysaste on 20 % tämän ikäisestä työvoimaväestöstä, joka tarkoittaa 56 tuhatta työtöntä. Eli joka viides tuohon ikäryhmään ja työvoimaan laskettava nuori on työtön. Tilastoinnin takia seuraava ikäryhmä ovat 25–34-vuotiaat, jossa vastaava osuus on 7,6 %, joka tässä ikäryhmässä tarkoittaa 44000 työtöntä. Jotta pääsemme edes jollain järkevällä tavalla alle 30-vuotiaiden nuorten nuorisotyöttömyyden kokonaismäärään voimme olettaa tuon jälkimmäisen ikäryhmän olevan homogeeninen ikävuosien välillä, jolloin puolet tuosta luvusta on alle 30-vuotiaita. Tämä tarkoittaisi 78000 nuorta työtöntä. Vertailun vuoksi joulukuussa 2020 Nur-

mijärvellä oli Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämän tilaston mukaan 15–24-vuotiaita työttömiä työnhakijoita 292 kappaletta, joka vastaa 16,1 % ikäryhmän työvoimasta (Tilastokeskus 2021).

Jenni Hernelahti (2017,7) on omassa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyössään vuonna 2017 päätynt syrjäytymisen yhteiskunnalle aiheuttamaan vähintään 2,1 miljardin kuluun. Jos käytämme samassa yhteydessä mainittua 30000 euron henkilökohtaista kuluja ja huomioimme nyt nuoria työttömiä olevan tuon 78000. Pääsemme jo pelkästään nuorten osalta 2,34 miljardiin. Luku on kauhistuttava, ja todellakin tästä luvusta puuttuvat mainitut syrjäytymisen terveyspalveluille aiheuttamat ja rikosten kautta aiheutetut kulut.

Nuoret eivät ole työmarkkinoilla kuitenkaan staattinen ryhmä, vaan erilaiset yhteiskunnan tukitoimet ja työmarkkinoilla tapahtuneet muutokset saattavat heilauttaa nuoria kategorisesta ryhmästä toiseen. Syrjäytyneet vaihtuvat vuosien aikana, mutta kolmas osa syrjäytyneistä jää pysyvästi syrjäytyneeksi (Myrskylä 2012, 1, 17). Vaihtuvuus on nuorille henkilökohtaisesta perspektiivistä tarkasteltuna pääsääntöisesti positiivinen ilmiö, yhteiskunnallisesti ongelmaa se ei kuitenkaan poista.

Syrjäytyneelle nuorelle itselleen syrjäytyminen voi olla taloudellinen katastrofi, jonka kokonaisvaltaisia vaikutuksia ei edes itse tiedosteta. Itsenäistä elämäänsä rakentavalle nuorelle ja jolla on tarve erilaisten kulutushyödykkeiden hankkimiseksi, pelkällä yhteiskunnallisella sosiaaliturvalla eläminen muodostuu haastavaksi ja stressaavaksi. Pitkään jatkuessaan se altistaa psyykkisille sairauksille, hyväksikäytölle ja rikoksiin ajautumiseen sekä vähentää uskoa yhteiskunnan toimivuuteen (Ikäheimo 2015, 22–24; Rikoksantorjuntaneuvosto 2021).

2.2 Sosiaalisen syrjäytymisen monet kasvot

Syrjäytymisen aiheuttamien sosiaalisten vaikutusten seuraukset kasvattavat yhteiskunnallisia kustannuksia. Kustannuksiin liittyvien syiden ja seurauksien suhteiden osoittaminen on kuitenkin erittäin haastavaa. Tässä yhteydessä onkin mielekkäämpää käsitellä syrjäytymisen sosiaalisia vaikutuksia inhimilliseltä kuin taloudelliselta lähestymiskulmalta.

Kuten aiemmin todettiin nuorten muuttuvista elämäntilanteista, myöskään syrjäytyneet nuoret eivät ole mikään homogeeninen tai staattinen ryhmä (Aaltonen, Berg & Ikäheimo 2015, 128). Näin ollen syrjäytymisen sosiaaliset vaikutukset ovat hyvin yksilöllisiä, samoin kuin syrjäyty-

neen subjektiivinen näkemys syrjäytymisen sosiaalisista vaikutuksista. Syrjäytymiseen vaikuttavien taustatekijöiden kirjo on laaja, yhtenä varsin oleellisena riskitekijänä on heikot sosiaaliset taidot. Tällöin ollaan spiraalisessa kuilussa, jossa syrjäytyminen pahentaa sosiaalista tilannetta, tämän taas pyrkiessä ruokkimaan yhä lisää eristäytymistä toimivasta yhteiskunnasta.

Sosiaaliseen syrjäytymiseen kuuluvaksi yleensä nähdään vakavat terveydelliset ongelmat, etenkin mielenterveysongelmat, päihteiden väärinkäyttö, toistuva rikollisuus sekä moniongelmaisuus. Joissain yhteyksissä myös asenteellisuus luokitellaan sosiaalisen syrjäytymisen joukkoon, toisin sanoen nuori voi tehdä ideologisista syistä täysin tietoisesti valinnan, jossa hän irtisanoutuu yhteiskunnan normatiivisten rakenteiden sidoksista. Onko hän silloin syrjäytynyt? Tätä myös pohtii Työpajayhdistyksen 10-vuotisjuhla pamfletissa koulutuspäällikkö Sanna Pylkkänen. (2007, 23).

Ihmeteltävää on, kuinka näin monista eri sosiaalisista ongelmista kärsiviä nuoria voidaankin niputtaa samaan kategoriaan. Joillekin kun sosiaalinen syrjäytyminen ei ole kiinni millään tavoin omasta tahdosta, joillekin se on elämänkulun tuomaa ja ehkä vääristä valinnoista johtunutta ja joillekin taas tietoinen valinta. Julkisissa keskusteluissa asiat monesti halutaan polarisoida, ja tietyllä näkemyksellä halutaankin esittää kaikkien sosiaalisesti syrjäytyneiden tehneen sen tarkoituksellisesti vain välttääkseen työn tekemistä. Tällainen yleistävä keskustelu on loukkaavaa ja saattaa vain lisätä ahdistusta heidän keskuudessaan, joille syrjäytyminen ei ole oma valinta. (Salonen 2017.)

Sosiaalisen syrjäytymisen eri muodot voivat kasautua päällekkäin, vakavasti päihderiippuvainen voi olla rikoskierteessä tai omata pitkäaikaissairauden. Ne voivat olla myös kombinaatioita, jossa mielenterveysongelmainen asennoituu huonojen kokemusten tai alemmuudentunteen vuoksi yhteiskunnan normeja vastustavaksi. Sosiaalisten ongelmien taso on ymmärrettävästi yksilöllinen. Mitä vakavammasta ongelmasta on kyse, sen suuremman riskin se aiheuttaa ongelmien kasaantumiselle sekä elämänhallinnan katoamiselle.

Tästä voi päätellä, että siinä missä yksi tuntee olevansa syrjäytynyt vain se sen vuoksi, ettei hänellä ole riittävästi sosiaalisia kontakteja, toinen voi olla sosiaalisesti syrjäytynyt terveydellisistä syistä, kolmannen eläessä joissain nuorten alakulttuurissa. Ainoat yhteiset nimittäjät näille nuorille ovat sosiaalinen syrjäytyminen ja sen aiheuttama leimautuminen. Kuitenkin heillä kaikilla on samat Maslowin (1943, 18) motivaatioteorian mukaiset perustarpeet, joiden toteutuminen syrjäytymisen myötä häiriintyy.

Uskallan tässä yhteydessä esittää väitteen. Olipa nuori sitten virallisesti syrjäytynyt tai niin sanottu NEET-nuori, tai jos hän omaa vaikutteita sosiaalisten ongelmien laajasta kirjosta. Hän haluaisi kuitenkin itse olla toimiva osa yhteiskuntaa niin kauan kuin hän jaksaa uskoa tulevaan ja omiin kykyihinsä omassa elämönhallinnassaan, jonka mahdollistamiseksi hänelle tulee tarjota monipuolisesti palveluita. Mistä hän voi ponnistaa kohti tavoitettaan samalla kehittäen tarvitsemiaan taitoja ja vahvistaen psyykettään. Sen sijaan mahdollisuuksien vähäinen määrä tai jopa kokonainen puute ja negatiivisluonteinen syrjäytymistä leimaava keskusteluilmapiiiri syysävät nuoria yhä vaikeampaan tilanteeseen, jossa lopputuloksena voi olla laitostumista, elämönhallinnan katoamista ja edelleen inhimillistä kärsimystä.

2.3 Kouluun vai töihin?

Koulutuksesta on kiistattomasti hyötyä niin yhteiskunnalle kuin nuorellekin syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä tilanteen korjaamiseen tähtäävissä toimenpiteissä (Syrjälä 2012, 13–15). Pitäisikö nuoret istuttaa vain koulun penkille, ja voisimme sitten viisaudessamme ylpeinä aikuisina todeta hoitaneemme järkevästi, yhteiskunnallisesti vaikean asian kuntoon.

Viime aikojen poliittinen keskustelu on vellonut paljolti tämän ympärillä. Lailla säädetty oppivelvollisuuden laajeneminen on herättänyt paljon tunteita puolesta ja vastaan. Puolustajat ovat nähneet tässä ratkaisuja lähes kaikkiin nuorisoa koskeviin ongelmiin. Vastustajien kysyessä, mistä rahat, kuka tämän kaiken maksaa. Eniten ääntä pitäneiden tahojen puheenvuoroja on värittänyt poliittisuus eikä niinkään asiantuntijuus. Näkemykset ovat kuitenkin tavalla toisella olleet sidoksissa kansantalouteen, itse toteutukseen keskustelu ei ole ylettynyt. Juhlallisia puheita ei ole laajalla skaalalla pitäneet sen enempää opetushenkilöstö kuin säädöksen kohteena olevat nuoretkaan.

Vanha fraasi palvelee tässä hyvin, helpommin sanottu kuin tehty. Enkä nyt tarkoita kritisoida uudistuksen taloudellisia näkökohtia. Sillä onhan se ikään kuin laittaisi säästönsä korkeaa tuottoa tuottaviin liki riskittömiin sijoituskohteisiin korkoa kasvamaan. Ongelma tulee nuorista itsestään, pelkkä lakiko heitä motivoi opiskelemaan. Varmasti löytyy perheitä, joille arvokkaat lukiokirjat, tietotekniikka tai kalliit ammattivälineet ovat olleet kynnyksikysymys opintoihin hakeutumiseksi. Väitän näiden kuitenkin olleen marginaalinen ryhmä, vaikka nuo kustannukset ovat aiemmin kirpaisseet keskituloistakin perhettä. En myöskään lähde osoittamaan syyttävällä sormella nykyistä toisen asteen opetusta, ettei se olisi riittävän motivoivaa. Päinvastoin olen itse päässyt aitiopaikalta opintoihini liittyvissä harjoitteluissa tutustumaan ja näkemään kuinka

vuorovaikutteista ja toiminnallista pedagogiikka näissä oppilaitoksissa on. Olen jopa hieman kateellinen, olisinpa itse vielä nuori ja voisin päästä osaksi tästä osallistavasta opetuksesta. Onko vika siis nykynuorissa itsessään?

Noin 85 % nuorista kuitenkin suorittaa toisen asteen opinnot kunniallisesti (Tilastokeskus, 2021). Kuitenkaan nämä toisen asteen opintoihin kokonaan menemättömät tai opintonsa keskeyttävät eivät ole mikään pieni ryhmä, jonka karua kieltä kertovat nuo viralliset syrjäytymistilastot, yhteiskunnalle miljardiluokkaan nouseva hintalappu sekä edelleen monet nuorten sosiaaliset ongelmat. Onkin syytä avata niitä syitä, miksei tätä ryhmää saada opiskelemaan. Tutkimuksella on todettu työttömyyden pitkittymisen vaikuttavan koulutusmotivaatioon (Siurala 1994, 66–68). Siis onko järjestelmä itseään ruokkiva. Nuori ei suorita toisen asteen opintoja, jää työttömäksi, joka taas entisestään vähentää hänen halukkuuttaan opiskella, joka taas edelleen heikentää työn saanti mahdollisuuksia. Pelkästään tämä ei ongelmaa selitä, sillä onhan näillä nuorilla ollut peruskoulun jälkeen mahdollisuus suoraan mennä toisen asteen opintoihin, eikä jäädä työttömäksi tai viranomaisten verkostojen ja tilastojen ulkopuolelle pudonneeksi ja kadonneeksi nuoreksi.

Siurala oli tutkimuksessa tullut samaan tulokseen, selittäviä tekijöitä koulutusmotivaatiolle oli myös vanhempien koulutustaso, perheen sosioekonominen asema ja oma koulumenestys (mt., 68, 253). Tässä yhteydessä en kuitenkaan näe tarpeelliseksi lähteä avaamaan ja käsittelemään näitä sosiologisia vaikutteita, joilla on ollut vaikutus tavalla tai toisella jo nuoren peruskoulun suoriutumismotivaatioon. Tiedostaen näiden vaikuttimien olemassaolon, jätän sen heille, jonka ammatillisen kiinnostuksen kohteena varhaiskasvatus, peruskoulutus ja perheiden sosiologiset vaikutteet ovat. Oleellisempänä näen mieltä sitä, miten kierre saadaan katkaistua.

Peruskoulun viimeisillä luokilla on TET-jaksoja, joissa oppilaat pääsevät tutustumaan työelämään. Nämä ovat erinomaisia kurkistusikkunoita nuorille aikuisten maailmaan, kuitenkin tässäkin toimii luokkajako. Motivoitunut ja aktiivinen oppilas, perheen hyvän sosioekonomisen aseman sekä vanhempien korkealla koulutustasolla muodostuneen laajan ammatillisen verkoston kautta, voi valita häntä parhaiten palvelevan ja kiinnostavimman harjoittelupaikan. Toisen ääripään tyytyessä opettajan hänelle osoittamaan harjoittelupaikkaan johonkin, jolla ei välttämättä ole mitään tekemistä nuoren oman kiinnostuksien kanssa. Pääseekö nuori silloin mitenkään osalliseksi tästä työyhteisöstä? Saako hän oikeita kokemuksia työelämästä? Ei varmaan, ei häntä jaksaa kiinnostaa kysyä miksi työntekijät työpaikalla toimivat niin kuin toimivat. Silloin hän on siellä vain koululle vaihteluksi viettämässä aikaa. Eikä työnantajakaan näe silloin

järkeväksi lähteä resursoimaan opastukseen ja palautteeseen. Hengailkoot sitten siinä mukana, kunhan ei vahinkoja aiheuta itselleen eikä ympäristölleen. Voi vaan miettiä, millaisen motivaation tulevaisuuteen tällä saa aikaiseksi.

Kuitenkin yhdyn helposti Syrjälän (2012, 15) näkemykseen, kuinka hyödyllistä työllistämistoimenpiteenä on työttömien nuorten sijoitustöihin sijoittaminen edes lyhytaikaisestikin. Mielestäni näissä toimenpiteissä oleellisena tulee huomioida nuoren oma kiinnostus alaan, tarkoituksellinen työ eli tarpeellisuuden tunne sekä ohjaava ja rakentava palaute. Vertaistuki muilta nuorilta, jotka voivat omata hyvinkin erilaisen taustan, toimii erinomaisena motivaattorina asioiden omaksumiseen. Kun nuoren rinnalla vielä kulkee joku, joka kykenee hänen toiveitaan kuuntelemaan ja vahvuuksiaan tarkastelemaan. Uskon tällä olevan vain pelkkiä positiivisia vaikutuksia motivoitua myös opiskelemaan, jos ei suoraan kokopäivätoimisena opiskelijana niin oppisopimuskoulutuksen kautta. Kunhan vain siihen annetaan riittävästi tukea ja monipuolisia mahdollisuuksia.

3 KESKEISET KÄSITTEET

Tämän opinnäytetyön keskeiset käsitteet muodostuvat yksinomaan niistä osa-alueista, joista Sääksi-projektissa työllistämisen ensisijaiset tavoitteet muodostuvat. Nuorten integrointi yhteiskuntaan turvallisen työssäoppimisen ja sosiaalipedagogiikan keinoin. Tässä yhteydessä on kuitenkin tärkeää huomioida nuorten yksilölliset tarpeet. Jollekin nuorelle Sääksi-projekti voi tarjota koko elämänhallinnan laatua parantavaa ohjausta. Toiselle taas se vaan voi olla kesätyöpaikka, jossa hän saattaa itse toimia vertaistukena joillekin muille nuorille, jolloin näiden käsitteiden painotus on jokaiselle nuorelle toisistaan poikkeavaa. Nuori ei välttämättä edes itse tiedosta näihin osa-alueisiin liittyviä kehitystarpeita tai vahvuuksiaan.

Rantakahvilassa työllistymisen keskeiset käsitteet ja käsiteparit; sosiaalinen vahvistaminen, osallisuus – osallistaminen, työelämätaidot – työelämätoimijuus sekä verkostoituminen - vertaistuki. Eivät esiinny projektissa erillisinä, vaan yhdessä läpileikkaavina koko toiminnassa, painottuen eri tavoin tilanne- ja henkilökohtaisesti. Myöskään käsiteparit eivät ole toistensa vastakohtia, vaan pariansa tukevia ja laajentavia käsitteitä.

3.1 Sosiaalinen vahvistaminen

Onko olemassa nuorisotyötä mikä ei olisi sosiaalista vahvistamista? Ehkä onkin syytä ensin käsitellä mitä sosiaalinen vahvistaminen käytännössä on. Tuija Mehtonen mainitseekin artikkelissaan sosiaalisen vahvistamisen osaaminen, sosiaalisen vahvistamisen olevan kokonaisvaltaista elämänhallinnan tukemista (Mehtonen 2011, 13). Myös Katja Danska-Honkala ja Martti Poteri (2011, 128) artikkelissaan samaisessa teoksessa omaan YAMK opinnäytetyöhönsä liittyen sosiaalisella vahvistamisella tarkoitettavan sellaisia moniammatillisia elämänhallintaan liittyviä varhaisia tukia ja toimia, joiden kohteena on syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, nuorten ryhmät ja riskitilanteet.

Voidaanko siis puhua sosiaalisesta vahvistamisesta, jos toimet eivät ole moniammatillisia ja useita nuoren elämän osa-alueita leikkaavia. Mielestäni aivan hyvin voi. Vaikka me hyvin helposti miellämme kaikkivoipaisen kyvyttömyytemme osaamattomuudeksi, kuten Mehtonen mainitsee (Mehtonen, 15). Toiminta jää pintapuoliseksi, jos ei uskalla tarttua toimeen. Kuitenkin pitkään työelämässä olleena, mieluummin näkisin sen olevan vaikka pienikin teko tai toimi, kunhan sen tavoitteena on kohentaa kohteensa elämänhallinnan kykyjä. Samaa näkemystä on

myös Hernelahden (2017, 16–17) työttömien teatteripajan vaikutuksia käsittelevässä opinnäytetyössä. Lähtökohtaisuus ja tavoite ovat toimissa tärkeässä roolissa.

Omalla näkökulmallani ei ole tarkoitus väheksyä moniammatillista tarkoituksenmukaista tavoitteellista ja kohdennettua toimintaa, vaan luoda ajatus siihen, että toimeen tulee tarttua, vaikka kaikkia tarvittavia resursseja ei olisikaan saatavilla. Moniammatillisuus nuorisotyössä on paremmin tarpeita vastaavaa, mutta mahdollisuus on onnistua pienemmilläkin resursseilla, kunhan uskaltaa aidosti heittäytyä haasteisiin pelkäämättä epäonnistumista.

Eri ikäisillä nuorilla on kuitenkin hyvin erilaisia sosiaalisen vahvistamisen tarpeita. Onkin pitkälti ammattitaidosta riippuvaista, kuinka ne havaitaan ja pystyykö näihin tarpeisiin vastamaan riittävästi. On kuitenkin ymmärrettävää, ettei yksi taho voi vastata kaikista nuorten elämänhallinnan tarpeiden tukemisesta, jolloin nuorisotyössä tarvitaan moniammatillisia verkostoja ja yhteistyötä.

Tietolähteissä sosiaalisesta vahvistamisesta mainitaan usein rinnan syrjäytymisen ehkäisyn kanssa. Näillä termeillä onkin hyvin suuri yhtäläisyys, tarkoituksena luoda edellytyksiä toimivalle arjenhallinnalle. Osittain sosiaalinen vahvistaminen on korvannut syrjäytymiseen liittyvät termit, syrjäytymisen negatiivisen ja leimaavan sävyn vuoksi. (Hämäläinen & Palo 2014, 51)

Käytettiinpä sitten mitä tahansa termiä, työpajapedagogisesti näillä toimenpiteillä pääsääntöisesti tarkoitetaan eri tavoin tapahtuvaa tukemista ja rohkaisua kohteen oman avoimen työmarkkina- tai koulutusväylän löytymiseen ja siihen pyrkimistä (mt.,51). Toimet voivat myös muuhun elämänhallintaan liittyviä ohjeita tai apua, ongelmien kasautuessa moniammatillisen verkoston merkitys kasvaa. Tämä tuki voi olla hyvin monimuotoista, esimerkiksi oikeudellista apua tai ohjeistusta viranomaisten kanssa toimimiseen. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan hoitaa nuoren puolesta asioita vaan tukea häntä ja vahvistaa hänen omaa toimijuuttaan. Tavoitteena saavuttaa nuorelle käsitys paremmasta minäpystyvyydestä, joka taas vaikuttaa nuoren motivaatioon, stressin ja vastoinkäymisten sietokykyyn sekä elämänvalintoihin (mt., 50).

Sosiaalisen vahvistamisen läpileikkaavuus nuoria työllistävässä nuorisotyössä, toisaalta selittää jo itsessään tämän työn tarpeellisuutta, toisaalta taas asettaa tavoitteita monipuoliselle toiminnalle ja työn suunnittelulle. Vaikka jokapäiväinen työllistävä nuorisotyö jo itsessään perusmuodossaan toimii sosiaalisesti vahvistavana, Danska-Honkalan ja Poterin (2011, 146) mukaan positiiviset poikkeamat kohdentuvassa nuorisotyössä päivärutiineihin lisäävät erityisesti sosiaalista vahvistumista ryhmässä. Tähän liittyen voidaan tehdä johtopäätös vertaistuen sosiaalista

vahvistamista tukevasta merkityksestä, vertaisten tuodessa spontaanisti muutoksia päivän kulkuun.

3.2 Osallisuus ja osallistaminen

Nuorisotyön yksi tärkeimmistä peruskivistä on osallisuus, jotta ihminen voi olla hyvin toimiva osa yhteiskuntaa tai jotain siellä toimivaa organisaatiota hänen tulla olla myös siitä osallinen. Osallisuus terminä ei ole kuitenkaan yksiselitteisesti selitettävissä, sillä siihen liittyy myös henkilökohtaisia subjektiivisia kokemuksia yhteenkuuluvuudesta, ja taas toisaalta kansainvälisestäkin sovittuja sopimuksia yleisemmin nuorten asemasta yhteiskunnassa. Yhteenkuuluvuutta pidetään itsetunnon kolmantena ulottuvuutena. Sosiaalipedagogisesti osallisuutta määritellään ihmisen vuorovaikutussuhteella yhteiskunnan ja lähiympäristönsä kanssa. (Aho 2004, 53; Nilvala & Ryyänen 2013, 10.) Osallisuuden moninaisuuteen liittyy myös ymmärrys siitä, että osallisuus on oman ideologiansa ja siihen liittyvän tavoitteellisuudensa lisäksi myös nuorisotyön monissa muodoissa käytettävä työväline (Cederlöf 1998, 40).

Varsinkin kunnallisessa nuorisotyössä osallisuutta onkin tarkasteltava moniulotteisesti. Näytettykö se miten jokapäiväisessä toiminnassa työvälineenä ja taas toisaalta kuinka tavoitteellista siihen pyrkiminen on nuorisotyöhön liittyvässä ympäristössä, kuin myös millaisia ennaltaehkäiseviä ja korjaavia toimenpiteitä tehdään nuoren yhteiskunnalliseen osallisuuteen liittyen.

Tutkittaessa mitä nuoret pitävät tärkeänä työelämässä, kärkipäässä esiin nousevat työilmapiiri, mukavat työkaverit ja hyvä esimies (Penttinen, Punamäki & Ronkainen 2012, 12–13). Tämä kertoo sosiaalisten suhteiden, osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunteen tärkeydestä nuorten ajatusmaailmassa, jossa sosiaaliset suhteet koetaan kokonaisvaltaisena omaan elämään integroituna osana. Eikä tämä huono ajatusmalli olekaan, sosiaalipsykologiassa yhteenkuuluvuus tunnetaan kaikkein tärkeimpänä dimensiona ihmisten välisissä vuorovaikutuksissa (Aho 2004, 53).

Päästäkseen osalliseksi yhteisöstä ja sen toiminnasta täytyy yhteisöä ja sen jäseniä kohtaan tuntea yhteenkuuluvuutta, joka taas on riippuvainen monesta asiasta. Ryhmän koheesiosta ja henkilökohtaisista ominaisuuksista, kuten sosiaalista taidosta, sosiaalisesta herkkyydestä ja ryhmätyötaidoista (mt., 53–54). Yhdenvertaisuudella ja riittäväällä pätevyiden tunteella on osuutensa, jotta yksilö voi tuntea osallisuutta yhteisössä.

Käänteisesti asiaa tarkasteltaessa osallisuudella voidaan kehittää ihmisen henkilökohtaisia sosiaalisia käyttäytymistaitoja, jolla on jopa vaikutusta henkilön itsehillintään. Osallistaminen ei siis paranna vain ryhmää tai sen tulosta, vaan sillä on vaikutusta myös sen jäsenten persoonallisille kyvyille. Näiden henkilökohtaisten taitojen kehittymisen myötä myös edellytykset yhteiskunnalliseen sosiaaliseen integraatioon kasvavat.

Omakehtaisena kokemuksena voin todeta osallisuuden tavoitteellisen lisäämisen eli osallistamisen olevan haastavaa johtuen juuri siihen liittyvistä ryhmän dynaamisista muuttujista sekä sen jäsenten persoonallisista kyvyistä ja ominaisuuksista. Osallistaminen on toisaalta ryhmäkoheesion kehittämistä, toisaalta yksilökohtaista kannustusta ja rohkaisua ryhmään toimintaan osallistumiseksi. Yksilön henkilökohtaisia haluja, näkemyksiä ja kykyjä on kuitenkin osallistamisessa huomioitava herkäällä korvalla. Muuten hyvää tarkoittava toiminta menee manipuloinniksi ja vastentahtoiseksi sopeuttamiseksi, mistä on enemmän haittaa kuin hyötyä (Hämäläinen 2001, 79). Mielestäni osallistaminen voidaan katsoa onnistuneeksi silloin, kun henkilön oma motivaatio ryhmään, yhteisöön tai toimintaa kohden kasvaa. Onnistuneen osallistamisen seurauksena hän luo vahvempia siteitä näitä kohtaan omasta halustaan ja yhteenkuuluvaisuuden tunteestaan.

3.3 Verkostoituminen ja vertaistuki

Verkostojen merkitystä nuorisotyössä ei voi liikaa korostaa. Olipa sitten kyse nuorisotyön toimijan organisaation sisäisestä, nuorisotyön organisaatioiden välisestä, yleisesti erilaisten toimijoiden välisestä tai vaikka henkilöiden välisestä verkostoitumisesta (Airila, Aho ja Nykänen 2016, 4–6). Unohtamatta nuorten omaa verkostoitumista vertaisiinsa, yhteiskunnan toimijoihin tai muuhun lähiympäristöön.

Nuorisotyössä tarvitaan usein monitoimijaista tai -amatillista yhteistyötä, näkökulmia tai ratkaisuja, jotta päädyttäisiin asiakkaiden eli nuorten kannalta toimintamalliin, joka palvelee heitä mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti (Seikkula & Arnkil 2009, 13). Lisäksi asiakkaan omalle verkostoitumiselle eri nuorisotyön toimijoiden kanssa on annettava iso painoarvo, jotta sieltä saataisiin riittävästi tietoa oikeanlaatuisten ratkaisujen tekemiseksi (Törmänen 2013, 21). Näkisinkin tämän olevan välttämättömyys, jotta asiakas myös itse sitoutuu häntä koskeviin ratkaisuihin.

Verkostot voidaan jakaa monin eri tavoin. Ne voivat olla asia- tai toimintakohtaisia fokuskeskeisiä, kuten moniammatilliset verkostot usein ovat tai sitten ne voivat perustua lähes yksinomaan sosiaalisiin suhteisiin kuten monesti nuorten keskinäiset vertaisverkostot ovat. Useimmiten verkostot kuitenkin edustavat puhtaasti kumpaakaan ääripäätä, vaan ovat eri tavoin kombinaatteja, jossa yhdistäviä tekijöitä löytyy kummaltakin osa-alueelta. Tällaiset verkostot ovatkin elinvoimaisempia, jossa sidoksena on sekä yhdistäviä fokuskeskeisiä asioita kuin myös sosiaalisia suhteita.

Verkostot voidaan myös luokitella niiden syntyvyysperusteisesti ollen kollektiiveja tai sattumanvaraisesti syntyneitä. Useimmiten ammatilliset verkostot luodaan tarkoituksellisesti, sosiaalisten verkostojen monesti syntyessä suunnittelematta. Lisäksi jaotuksen voi tehdä verkoston avoimuuden perusteella, jossa verkostot ovat joko avoimia tai suljettuja. Avoimien verkostojen ollessa dynaamisia jäsentensä osalta, suljettujen taas staattisia. Verkostot voidaan jakaa myös niiden jatkuvuuden perusteella, eli verkosto voidaan luoda vain projektikohtaiseksi tai sitten se voi olla määräämättömän ajan eli toistaiseksi olemassa. Etenkin nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen pyrkivissä verkostoissa hankerahoituksen alkamisen tai lakkaamisen myötä tapahtuu verkostojen muuttumista, joissa yksi tai useampi taho voi liittyä tai poistua verkostosta (Airila, Aho ja Nykänen 2016, 10).

Käsiteltäessä verkostoja nuorten näkökulmasta niissä painottuu sosiaalisuuden aspekti. Siksi ei olekaan tavatonta nuoren jääminen ulkopuoliseksi, hänen asioitaan käsittelevän ammatillisen verkoston keskiöstä, jos nuori ei koe sosiaalista koheesiota tässä verkostossa. Ongelmana voi olla luottamus tai se, ettei nuori ole riittävästi päässyt tutustumaan verkoston jäseniin. Tällä voi olla suuri merkitys motivaatioon ja sitoutumiseen tehtyjä päätöksiä kohtaan. Näissä ammatillisissa verkostotapaamisissa missä nuoret ovat mukana olisi mielestäni tärkeää huolehtia, että paikalla on joku, joka edustaa nuorelle sosiaalisten kontaktien kautta muutakin kuin virkako-neistoa edustavaa päättäjää. Tämä henkilö voi hyvin olla viranhaltija, nuorisotyöntekijä tai muu aikuinen, jonka kanssa nuorella on toimiva sosiaalinen yhteys ja henkilökemia tai sitten vertaistuki, johon nuori luottaa.

Vertaistuki esiintyy nuorisotyössä myös läpileikkaavana, lähes sen kaikilla sektoreilla. Vertaistuki voi olla tahattomasti syntynyttä niin sanottua piilo- eli taustavertaisuutta tai sitten tarkoituksellisesti rakennettu vertaistukiohjelma, jossa määritellään ne toimenpiteet, miten vertaistukea työmuodossa käytetään. Nämä voivat esiintyä erikseen tai rinnan. Taustavertaisuutta ei tule väheksyä koska se toimii automaattisesti myös sellaisissa tilanteissa, joita ei välttämättä osata

ennakkoon suunnitella vertaistuen antamisen tarpeiksi. Taustavertaisuudessa on kuitenkin tarkkailtava, ettei vertaistuki suuntaudu negatiiviisiin asioihin, jossa vertaiset rehentelevät epäsosiaalisilla teoillaan ja kokemuksillaan (Hassinen 2004, 96). Tätä ei kuitenkaan pidä sekoittaa kokemusasiantuntijuudessa käytävään dialogiin, jonka tarkoituksena on avoimesti tuoda kokemuksia esiin. Raja on hiuksen hieno.

3.4 Työelämätaidot ja työelämätoimijuus

Työelämätaidot ovat osa työelämätoimijuutta. Työelämätaitojen ollessa konkreettista tietoa ja osaamista; työpaikan saamiseksi, työelämän pelisäännöistä ja säädöksistä, työntekijän sekä työnantajan oikeuksista ja velvollisuuksista, työpaikan lakimääräisestä henkilöstöstä sekä ammattiliitoista. Työelämätoimijuus käsittää lisäksi myös, työelämän sosiaalisen ja kulttuurisen toiminnan, yhteiskunnalliset rakenteet, yhteistyötaidot sekä työelämän verkostot. Rajan veto on työelämätaitojen ja -toimijuuden välille kuitenkin hankalaa, sen ollessa enemmänkin näkemyksellinen kuin sovittuihin normeihin perustuva. On myös vaikeaa vetää tarkkaa rajaa, mitä kaikkea oikeastaan työelämätoimijuuteen kuuluu ja mikä taas on vaikkapa elämänhallintaan liittyviä taitoja. Eikä tarkoille rajan vedoille yleisesti oikein tarvetta olekaan.

Työelämätaidoista on tehty ammatillisten oppilaitosten käyttöön verkko-opintokirja. Työelämätaidot kirjan kirjoittaja FM Ville Palkinen uskoo kirjan materiaalille olevan muutakin käyttöä toisen asteen opetuksessa kuin ammatillisten oppilaitosten työelämätaitojen kurssi, jota varten hän teoksen alun perin kokosi (Palkinen 2021, 3). Tähän näkemykseen on helppo yhtyä, kuitenkin katsantoa voisi laajentaa myös formaalin koulumaailman ulkopuolelle, jolloin teosta voitaisiin sovelletusti hyödyntää työpajoilla ja muissa nuorten työllistämiseen liittyvissä toiminnoissa.

Myös useat toisen asteen oppilaitokset ovat julkaisseet työelämätaitoihin liittyviä verkkokursseja ja opintomateriaaleja, sekä Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry. on tuottanut aiheeseen liittyvän vapaasti verkossa pelattavan verkkopelin (SAK 2021). Nämä ovat erinomaisia tietolähteitä työelämäosaamista varten. Ongelman tuottaa lähinnä tiedon hajanaisuus, jokainen tietolähde näistä, kun on räätälöity organisaationsa tarpeensa mukaisesti, jolloin yksittäisen, ajankohtaisen ja relevantin tiedon hakeminen voi olla nuorelle haasteellista. Olisi ensiarvoisen tärkeää, tuottaa työelämätaitojen kokonaisvaltainen materiaali, joka palvelisi myös nuoria, joille ei kyseistä osaamista ole kertynyt toisen asteen opinnoista tai työelämästä. Tätä

materiaalia ei voi jättää vain kertaluontoiseksi tuotokseksi, vaan tätä tulee päivittää säännöllisesti jo yhteiskunnallisten muutoksien vuoksi. Työelämän ulkopuolella olevia nuoria koskevat linjaukset muuttuvat kuitenkin aika-ajoin.

Erilaiset nuorten työpajamuodot toimivat erinomaisina työelämätoimijuuden taitojen kehittäjinä, joissa on yleensä pyritty tuottamaan asiakaslähtöisesti monialaista ja moniammatillista verkostoyhteistyötä nuoren tarpeisiin. Mielestäni seuraava oleellinen kehitysvaihe olisi tiiviimpi yhteistyö työelämän kanssa, jolla varmistettaisiin nuoren työelämätaitojen kehittymisen jatkumo ja jouheampi siirtyminen työelämään.

4 SÄÄKSI

Sääksi nimenä on Nurmijärveläisille moniselitteinen. Virallisesti sillä tarkoitetaan kunnan pohjoisosassa sijaitsevaa sen suurinta 260 hehtaaria järveä (Järvi-meriwiki 2019), joka oikeastaan onkin lähde, josta osa ulottuu Hyvinkään alueelle. Järvi ympäristöineen ja kuvankauniine kangasmaastoineen on varsin monipuolisen harrastus-, matkailu- ja leiritoiminnan keskus Nurmijärvellä. Järven itärannalla sijaitsee myös Humak:n Nurmijärven kampus, joka palvelee nykyisin myös hotellina ja edelleen kurssikeskuksena, johon tarkoitukseen kiinteistö alun perin rakennettiin.

Puhekielessä kuntalaisten keskuudessa Sääksillä yleisemmin ymmärretään järven koillisrannalla sijaitsevaa EU-tasoista uimarantaa, joka useissa yhteyksissä on valittu Etelä-Suomen parhaaksi uimarannaksi, sen kauniin luonnonmukaisuuden, hyvän vedenlaadun ja siihen kuitenkin luontevasti liitettyjen palveluiden vuoksi. Sääksissä on toinenkin virallinen uimapaikka, jossa ei kuitenkaan ole tarjolla uimarannalta vaadittuja palveluita, ja näin ollen se on virallisesti vain uimapaikka. Kesä-heinäkuun ajan eli pääsääntöisesti koulujen loma-ajan Sääksin uimarannalla päivystää aamupäivästä alkuiltaan kunnan palkkaamat rantapelastajat. (Nurmijärvi 2020.)

Uimarannalla sijaitsee myös 1950 luvulla rakennettu kahvilarakennus, joka on Nurmijärven kunnan omistama. Rantakahvilassa kunnan nuorisopalvelut ylläpitää kesäkaudella kioski- ja kahvilapalveluja. Nuorisopalveluiden henkilöstön keskuudessa useimmiten Sääksillä tarkoitetaan juuri tätä rantakahvilaa ja sen palveluita. Nuorisopalveluilla on myös kioskitoimintaa Klaukkalan lähellä Valkjärven rannalla sijaitsevalla Tiiran uimarannalla.

Kuva 1. Sääksin rantakahvila ja terassi rannan puolelta kuvattuna. Kuva: Peter Korvensyrjä (2020)

Sääksin uimarannalla toimii vuosittain joitakin yrittäjiä tarjoten erilaisia liikunnallisia ja vapaa-ajan palveluita. Osa yrittäjistä on lähes päivittäin koko uimakauden ajan, joidenkin taas toimesta rannalla harvemmin tai satunnaisesti. Yrittäjien tarjoamia palveluita ovat esimerkiksi Sup-lautojen vuokraus, ohjatut Zumba-tapahtumat sekä Bungee-trampoliini. Kesäkaudella uimarannalla ja sen lähiympäristössä järjestetään useita urheilutapahtumia, vakiintuneita ovat Triathlon-, suunnistus- ja maastopyöräilykilpailut. Kesällä 2020 alueella järjestettiin veteraanien polkupyöräsuunnistuksen maailmanmestaruuskilpailut.

4.1 Sääksi-Projekti

Nurmijärven kunnan nuorisopalveluiden ottaessa haltuunsa rantakahvilan kioski- ja kahvilatoiminnan 2000 luvun ensimmäisinä vuosina, aloitettiin tämän toiminnan pyörittämiseksi nimetty Sääksi-projekti. Projektina tämä on poikkeuksellinen, koska sille ei ole määritelty päättymisai-kaa, vaan se on toistaiseksi jatkuva toiminta, jota kuitenkin kehitetään tarpeiden mukaisesti.

Koko Sääksi-projektin ajan toimintaa on pyörittänyt kunnan nuorten työllistämisestä vastaava erityisnuorisotyöntekijä suoraan nuorisopäällikön alaisuudessa. Tarkasteltaessa toimintaa riittävän läheltä voi hyvinkin todeta, kuinka hioutunut toiminta on tuonut molemminpuolisen luottamuksen kautta päätöksenteon riittävän alas kentälle.

Rannan käyttäjille kioski- ja kahvilapalveluiden tarjoamisen lisäksi, projektin tarkoituksena on työllistää erilaisista taustoista tulevia kunnassa asuvia nuoria. Antaa heille monipuolisia kokemuksia työelämästä, sekä kahvilan tuotoilla työllistää myös muina aikoina nuoria heille sopiviin kunnan tarjoamiin palveluihin. Nuorisopalveluiden näkökulmasta nuorten työllistäminen ja elämänhallinnan tukeminen nouseekin Sääksi-projektin varsinaiseksi tarkoitukseksi, jota toimiva kahvilatoiminta monipuolisine tehtävineen erinomaisesti tukee. On kuitenkin hyvä painottaa kahvilassa työskentelevien nuorten erilaisia taustoja, kaikki eivät ole syrjäytyneitä tai kärsi mistään työmarkkinoilla tunnistetusta ongelmasta, vaan kahvilassa on työskennellyt korkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoitakin. Toisaalta rantakahvilassa työskennelleistä nuorista löytyy myös lievästi kehitysvammaisia, sosiaalisista ongelmista kärsiviä ja heitä, jotka eivät ole suorittaneet peruskoulu tutkintoa. Nuorien ikäjakauma on viidestätoista ikävuodesta aina virallisen nuoruusiän loppuun asti. Kesällä 2020 työskennelleiden nuorten keski-ikä oli hieman alle 22. Kaikkiaan siis projektissa työskentelevät nuoret ovat varsin heterogeeninen ryhmä.

Vuositasolla rantakahvilassa työskentelee 25–30 nuorta eripituisia jaksoja. Sääksi projektin kahdeksantoistavuotisen historian aikana, projektissa on ollut osallisena n. 450 nuorta. Nuoret tulevat hyvin erilaisista taustoista, tämän takia heillä on myös erilaisia työsopimuksia kahvilassa työskentelyyn. Tällä on vaikutuksia kunkin säännölliseen työaikaan, sopimuskauden pituuteen sekä mahdollisesti annettuihin työtehtäviin. Osa nuorista tulee työskentelemään uudestaan seuraavina kesinä ja joillain voi välissä olla muutama välivuosikin. Aiempina vuosina kahvilassa työskennelleet nuoret toimivat niin sanottuina kymppinä omien kykyjensä mukaisesti, jossa he itse opastavat uusia nuoria, toimivat tukena, tekevät haasteellisempia työtehtäviä, organisoivat toimintaa jakamalla työtehtäviä ja tekemällä vuorolistoja.

Yhteistyöverkostoina Sääksi-projektille toimivat Ohjaamo, etsivä nuorisotyö, TE-palvelut, lastensuojelu, sosiaalihuolto ja työpajat, joista nuoria tarjotaan Sääksiin työskentelemään, samoilta tahoilta erityisnuorisotyöntekijä myös kysyy tarjokkaita. Nuorten työllistämistä vastaavan erityisnuorisotyöntekijän omalla henkilökohtaisella ammatillisella verkostolla nuoriin on myös iso rooli nuorten rekrytoinnissa. Työskentely rantakahvilassa perustuu kuitenkin nuoren omaan suostumukseen, olipa rekrytointikanava mikä tahansa.

Yhteistyöverkoston edustajia käy rantakahvilassa liki viikoittain, he käyvät tapaamassa kautaan tulleita nuoria, yhteistyöpalavereissa sekä pitämässä omia kokouksiaan kahvilan viihtyisässä ympäristössä. Lisäksi ohjaamo ja etsivä nuorisotyö pystyttävät Ohjaamo-pakuun joitakin kertoja kesässä liikkuvan toimipisteen rannalle tarjoten siellä palveluita nuorille.

Kuntalaisten ja muiden rannan käyttäjien keskuudessa Sääksi-projekti ei ole kovin tunnettu, vaikka toiminnasta mielellään kiinnostuneille kerrotaan. Tiedetään kyllä rantakahvilan työllistävän nuoria, mutta toiminnan perimmäistä tarkoitusta ei sisäistetä. Tämä näkyy ajoittain sosiaalisessa mediassa ja kunnan palautekanavassa rantakahvilaa kohtaan kohdistuvassa kritiikissä. Näissä mielipiteissä sitä verrataan tiukasti kaupallisilla ehdoilla toimiviin lähikaupunkien ravintolataso- rantakahviloihin, siksi se nähdään vanhoillisena ja ajastaan jälkeenyäänä. Joskus nuorille annetaan myös suoraan aiheutonta palautetta asiakkaiden toimesta kahvilan toiminnasta. Palautteesta saattaa kyllä huomioida, ettei palautteen antajalla ole realistista käsitystä kahvilan toimintamallista tai tavoitteista, eikä läheskään aina siitä, mitkä toiminnot rannalla kuuluvat kahvilatoiminnan vastuulle.

Pääosin kuitenkin asiakkaiden palaute on asianmukaista, enimmäkseen kiittävää ja positiivisesti nuoria kannustavaa. Nuorten työskentely Sääksissä nähdään pääosin erinomaisena ja arvostettavana. Rantakahvilalla on myös joitain vakioasiakkaita, jotka käyttävät sen palveluita lähes päivittäin. Omien havaintojeni pohjalta lähtökohtaisesti kunnassa pitkään asuneet suhtautuvat enemmän positiivisesti rantakahvilaan ja sen toimintaan, kun taas vähemmän aikaa kunnassa asuneet ovat kriittisempiä. Olen tulkinnut tämän johtuvan uimarantaan ja siellä sijaitsevaan kahvilaan kohtaan muodostuneista tunnesiteistä, sekä kauemmin asuneiden yleisesti paremmasta tietämyksestä kunnan toiminnoista.

4.2 Valmentavaa ohjausta nuoria kuunnellen

Sääksi-projektissa toimivien nuorten ohjauksessa noudatetaan hyvin paljon työpajapedagogisen mukaista työtettä, jossa painottuu joustavuus, yksilön kyvyt, tekemällä oppiminen sekä yhteisöllisyys (Hämäläinen ym. 2014, 24). Tällä on suuri merkitys, ei vain kokemuksellisenä tapahtumana vaan oppimisen henkilökohtaisena motivaattorina. On kuitenkin hyvä huomioida, rantakahvilan olevan oikea työympäristö asiakaskontakteineen, vaihtelevine työtehtävineen ja -määrineen sekä muuttuvine olosuhteineen, jossa on myös erilaisia verkostoja.

Vertaisohjaaminen esiintyy rantakahvilan toiminnassa merkittävässä roolissa, tällä ei ole vain pelkästään merkitystä työtehtävien ja -tapojen ammatillisessa oppimisessa vaan myös iso sosiaalinen merkitys yhteisössä. Uudelle nuorelle se antaa tasavertaisemman tavan omaksua uusia asioita, nuorten omaa kieltä olevan opastuksen, matalamman kynnyksen kysyä uudestaan epäselviksi jääneitä asioita sekä tavan päästä osalliseksi työyhteisön nuorten sosiaalista yhteisöä (Hellstén, Outinen & Holma 2004, 14–16). Vertaisohjaajan samalla vahvistaessaan ohjaajuuttaan, omia sosiaalisia- ja kommunikaatiotaitojaan sekä saaden mahdollisesti myös uusia näkökulmia sillä hetkellä tapahtuvaan työtehtävään tai -tapaan. Vertaisohjaaminen on kuitenkin pitkälti persoonaan liittyvä kysymys, ja siksi sen tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Nuorten tapauksessa yleensä parhaimpaan lopputulokseen päästään, kun ohjaustilanteen annetaan kehittyä itseksensä, jossa ohjaaja ja ohjattava löytävät parhaimman ja itselleen luontevimman tavan tiedon ja osaamisen jakamiseen.

Nuorisotyöntekijän rooli Sääksissä vaihtelee ohjaajan ja valmentajan roolien välillä, riippuen tilanteesta. Toimintaan osallistuminen on merkityksellinen osa työskentelyä, jossa omalla esimerkillä voidaan sekä motivoida että ohjata oikeisiin toimintatapoihin. On tärkeää tunnistaa tilanteet, joissa nuoret voivat itse persoonallisesti reflektoida ryhmässä kokemuksellisesti oppimiansa tietoja ja taitoja eri tavoin. Tällöin valmentajan roolissa voi ja pitääkin antaa nuorille tilaa toimien taustalla vain tarvittaessa suunnannäyttäjänä. (Nyman 2015, 31; Lämsä 2015, 35–38).

Nuorille annettavat työtehtävät ymmärrettävästi painottuvat kahvilatoiminnan ylläpitämiseen, kuitenkin laajentuen myös muuhun rannan ylläpitoon liittyviin toimiin kuten roska-astioiden tyhjentämiseen, yleisö WC:n puhtaanapitoon, asiakasneuvontaan ja -ohjaukseen. Kahvilan työtehtävien määrä on täysin sidoksissa vallitsevaan säähän ja viikonpäivään, viikonloppuisina hellepäivinä on jokaisella työvuorossa olevalla jatkuvasti kädet täynnä töitä. Sateisina päivinä taas kahvilassa ei välttämättä montaakaan asiakasta käy. Tätä on pyritty huomioimaan ja soveltamaan työvuorosuunnittelussa nuorten sopimusten mahdollistamissa puitteissa. Tauotuksilla pyritään työn ohessa nuorille antamaan mahdollisuus uimiseen ja muuhun liikuntaan.

Päivinä, jolloin asiakkaat ja kahvilatoiminta ei työllistä tarpeeksi pyritään keksimään nuorille muuta tekemistä ja annetaan omaa keskinäistä aikaa. Kahvilasta löytyy biljardipöytä, erilaisia perinteisiä lauta- ja palapelejä, ja niin sanottu VIP-huone, josta on muodostunut nuorten oma tila missä voidaan katsoa elokuvia tai pelata pelejä.

Muu tekeminen on vuosittain vaihdellut erilaisista kulttuurisesta ja taiteellisesta tekemisestä liikunnallisten toimien, ulkotyön ja puutarhan hoitoon kuuluvien tehtävien kautta aina leivonnaisten tekemiseen asti. Joinain vuosina nuoret ovat suunnitelleet Sääksin työyhteisölle työpäiviä, yhden vuoden mallissa paidassa oli painettuna varsin osuva slogan ”Säkällä töissä”, josta tämän opinnäytetyön nimi on lainattu. Myös pienimuotoista yhteistyötä rannalla toimivien yrittäjien kanssa on kehitelty, ja tämän perusteella kesällä -20 järjestin nuorille suppailuillan. Työvuorojen takia osanottajamäärä jäi valitettavan vähäiseksi.

Nuoret käyvät keskenään erilaisia ajatustenvaihtoja ja keskusteluja, aiheiden vaihdellessa ja polveillessa hyvinkin laajasti aina filosofisiin kysymyksiin ja pseudotieteeseen asti. Ajoittain eri aiheista käytävät keskustelut saattavat äityä varsin kiivaiksikin. Ohjaajan näkökulmasta tämä on hieman haasteellista. Toisaalta on nähtävä, että jokaisella on oltava oikeutensa puolustaa omaa näkökantansa ja asianmukainen keskustelu parantaa osallistujien sosiaalisia taitoja. Haasteelliseksi tilanteen tekee rajan veto, milloin keskustelu ei enää ole dialektista ja tasapuolista. Muiden mielipiteitä jyräämään pyrkivään tai jopa loukkaavaan sananvaihtoon tulee puuttua, ja ohjata sitä uusille raiteille. Ohjaajan mielipiteen kysyminen aiheeseen liittyen ei myöskään ole tavatonta, ja tämä on hyvä paikka omalla esimerkillä opastaa perustellun näkemyksen antaminen. Nuoret ymmärtävät ohjaajan puolueettomuuden, jos argumentti perustuu kompetenssiin, vaikka se vastaisi jonkun mielipidettä enemmän kuin toista näkökantaa.

Kuva 2. Sääksin nuorten itse suunnittelema ja tekemä kirahvi kakku Kuva: Peter Korvensyrjä (2019)

4.3 Kehittävää työtä nuorten ehdoilla

Kehitettäessä kahvilan toimintaa nuoret on otettu omien halujensa ja kykyjensä mukaisesti mukaan kehitystoimintaan. Rantakahvilassa on ollut erilaisia alennusmyynti- ja tuotekampanjoita, joita nuoret ovat olleetideoimassa ja toteuttamassa. Tehden itsekseen tai yhdessä ohjaajien kanssa markkinointimateriaalia, tuotesijoittelua sekä arviointeja kampanjoihin liittyen.

Nuorten toiveita ja kehitysehdotuksia työtapoihin liittyen pyritään myös kuuntelemaan herkällä korvalla. Nuoret saattavat myös itsekseen kehittää erilaisia tapoja tehdä jokin työtehtävä helpommin, nopeammin tai mielekkäämmin. Tällainen oli nuorten kesällä 2020 kehittämä nakkien pilkkomiskilpailu, jossa nuoret itse kehittivät aikaa vastaan suoritettavan haasteen. Tehtävänä oli pilkkoa paketillinen nakkeja makkaraperunoita varten, ja tähän kuluva aika mitattiin. Kilpailu teki työstä mielekkäämpää, ja erilaisia tapoja kokeiltiin runsaasti. Ainoa edellytys oli, ettei haasteen suorittaminen saanut aiheuttaa vaaraa. Lopulta työtapo joka osoittautui nopeimmaksi, omaksuttiin yleisesti käyttöön.

Suorittaessani harjoitteluita rantakahvilassa olen saanut hyvin vapaasti ja luovasti hakea eri kehitysnäkökulmia toiminnalle, tähän olen saanut miellyttävästi kannustusta. Erilaisten työympäristön turvallisuusasioiden ohjaaminen on ollut itselleni varsin luontevaa, aiemmin hankitun ammattiosaamisen perusteella. Harjoittelujen aikana aluksi ohjaamastani alkusammutusharjoituksesta kehittyi kokonaisvaltaisempi kahvilan työturvallisuuskoulutus, jonka kehittämisessä myös nuoret olivat merkittävässä roolissa mukana. Laatien heitä kiinnostavat kysymykset työpaikan turvallisuutta koskien. Nuorilta on myös kerätty palautetta työn ohessa tapahtuneesta koulutuksesta.

Ongelmaksi muodostui lähinnä nuorten eripituiset työsuhteet kahvilassa ja työvuorojen eriaikaisuus, joitten takia koulutus ei välttämättä saavuttanut kaikkia nuoria. Ratkaisuna ongelmaan oli tuottaa koulutuksesta kirjallista materiaalia. Tämä palvelee myös koulutuksen jälkeistä myöhempää tarvetta, mikäli nuori tarvitsee kerrata turvallisuuteen liittyviä tietoja.

Kuitenkaan pelkän koulutusta tukevan esitysmateriaalin tulostaminen, ei riittävästi mielestäni palvellut tarkoitustaan, ollen vain ydinasioiden visuaalinen koulutusväline. Tältä ajatuspohjalta lähdin kehittämään Sääksin rantakahvilan nuorille omaa työturvallisuus opasta. Opasta kehittäessäni kiinnitin huomiota lähtökohtaisesti neljään perusasiaan. Selkokieliisyyteen, oppaan kiinnostavuuteen nuorten näkökulmasta, modulaarisuuteen sekä helppoon tiedonhakuun. Tästä edelleen opasta kehitettäessä ajatus muotoutui sen tarkoituksesta palvella sovellutusti muitakin kuntamme kesätyössä olevia nuoria, vaikka se painottuu rantakahvilan ympäristöön ja onkin nimetty sen mukaisesti. Tähän yleisempään käyttöön opasta laajentaessani, laitoin siihen linkkejä verkosta haettavaa tietoa varten. Näin ollen opasta ei olekaan enää tarkoituksenmukaista jakaa pelkästään painettuna vaan myös sähköisenä, jolloin siinä olevientietoa laajentavien

verkko linkkien toiminta myös mahdollistuu. Tehty opas on lähetetty myös opinnäytetyöni tilaajalle, mahdollista myöhempää tarvetta varten. Toivon siitä olevan hyötyä myös tulevaisuudessa.

Kehitystehtävät yhdessä nuorten kanssa ovat erinomainen tapa, saada nuoret oppimaan omista vahvuuksistaan. Lisäksi nuorten itsensä kehittämät asiat lisäävät motivaatiota ja yhteinen kehittäminen sosiaalisia taitoja, yhteenkuuluvuutta sekä osallisuutta. Ideoiden arviointi kehittää myös kriittisen ajattelemisen taitoa.

5 TUTKIMUKSELLISET JA KEHITYKSELLISET NÄKÖ- KOHDAT

Sääksi-projektin vaikutuksia nuoriin ei ole aiemmin laajemmin tutkittu. Toimintaa on kuitenkin koko ajan kehitetty, ideoimalla ja kokeilemalla sekä havainnoimalla ja suullista palautetta keräämällä. Jatkuvan kehittämisen malli on käytännössä rantakahvilassa käytössä, vaikkei siitä mitään erillistä ohjelmaa ole tehtykään. Nuorten näkökulmasta on vaikea mennä sanomaan, onko kehitys vastannut heidän tarpeitaan ja tämä toimii tutkimukselle hyvänä perusteena.

Sääksi-projekti on valtakunnallisestikin poikkeuksellinen, ja sen toimintaan on käyty tutustumassa yliopistoja myöten. Vaikka nuorten työllistämistä ja sen eri muotoja on Suomessa tutkittu, ei Sääksi-projekti ole erillisenä projektina valikoitunut näihin tutkimusohjelmiin. Tämä oikeastaan herättää mielenkiintoisen kysymyksen, tehdäänkö nuorten työllistämistä koskevissa tutkimuksissa liian karkeaa jakoa. Tarkoitin tällä sitä, mikäli tutkimuksessa niputetaan samankaltaisia työllistämismuotoja liikaa yhteen, voi jokin tietty yksittäinen asia jäädä huomaamatta taustalle, jolla kuitenkin on se suurin vaikutus kyseisessä palvelussa. Tätäkin asiaa on syytä pyrkiä tarkastelemaan opinnäytetyössäni.

5.1 Tilaajan tarve opinnäytetyölle

Sopiessamme Nurmijärven kunnan Nuorisopalveluiden kanssa opinnäytetyön aiheestani, oli ilahduttavaa ja ymmärrettävää, että heillä heräsi kiinnostus Sääksi-projektin vaikuttavuuden tutkimiselle. Nuorisopalvelun intresseinä on saada tutkimuskysymyksillä tietoa palvelun sosiaalisista vaikutuksista sekä mitä vaikutuksia palvelulla on ollut nuorten elämänhallinnalle ja uravalinnoille.

Nurmijärven kuten monen muunkin kunnan taloustilanne on nykytilanteessa haasteellinen, jo ilman korona epidemian aiheuttamaa lisärasitettakin. Nurmijärven kunnan talouden tasapainotus suunnitelma ja siihen liittyvät toimenpiteet, on nimetty NUUKA-ohjelmaksi (Nurmijärvi 2021b). Taloudellisia säästökohteita kunnan talouden tasapainottamiseksi haetaan kaikilta julkisen palvelun sektoreilta. Tarjottavien palveluiden perusteille, on pystyttävä esittämään tietoa myös palvelun vaikuttavuudesta, eikä arviointi kriteerinä ole vain kustannus tai prioriteetteja aseteta pelkästään palvelun volyymin perusteella. Tältä osin opinnäytetyön tutkimus myös palvelee tilaajaa.

Nuorten vastuullistaminen ja ajankäyttöön liittyvä järkevän tekemisen omaksuminen ovat niitä hiljaisen tiedon osa-alueita, jotka nuorten työllistämässä ja käsiteltävänä olevassa Sääksin rantakahvilassa toimivat ehkäisevinä tekijöinä nuorten tekemille rikoksille, ja monille muille sosiaalisille ongelmille. Mainitsen tämän hiljaisena tietona, vaikka tästä joidenkin tutkimusten valossa on selkeätä näyttöä, mutta systemaattisia tutkimuksia on kuitenkin niukasti (Haikkola & Hästbacka 2019, 149). Tuskin kukaan nuori siinä vaiheessa, kun lapsuuden romantisoiman maailmankatsomuksen aika jää taakse ja hän alkaa ymmärtämään asioiden realiteetteja, suunnittelee uraa rikollisena. Rikoksiin ajaudutaan kaveriporukan, järkevän ja vastuullisen tekemisen puutteen ja impulsiivisuuden kautta (Nyyssölä ym. 1999, 69). Asian mittaaminen on vain lähes mahdotonta, kuten monesti ehkäisevässä toiminnassa. Me voimme helpommin mitata korjaavien toimenpiteiden vaikutusta, mutta tuskin kukaan voi absoluuttisen varmasti todeta, millaisia ja minkä verran rikoksia hän olisi tehnyt ilman työllistämistä. Onkin mielenkiintoista tarkastella ovatko Sääksin nuoret itse osanneet tätä näkökulmaa aineistossa arvottaa, ja jos ovat kuinka he ovat sen sanoittaneet.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Sääksi-projektin vaikutusta siellä työllistetyille nuorille tutkittaessa se voidaan käsittää hyvinkin rajautuneena kokonaisuutena, jolloin tutkimusstrategiana voi hyvin käyttää tapaustutkimusta. Toisaalta taas oma osallistumiseni toimintaan puoltaa hyvinkin toimintatutkimuksellista strategiaa. (Jyväskylän yliopisto 2014b.) Tutkimuskysymysten asettaminen, onko työllistäminen rantakahvilaan vaikuttanut elämääsi? Jos on niin miten? Tuottaa hypoteesin, ettei tulokset ole monistettavia, vaan vastaukset ovat yksilökohtaisia. Tutkimuksen luotettavuuden parantamiseksi aineistoja on myös tarkoituksen mukaista verrata keskenään. Sopiviksi aineistonkeruumenetelmiksi tälle tutkimukselle valikoituivat havainnointi, haastattelut sekä kysely. (Jyväskylän yliopisto 2014a.)

Havainnointi menetelmänä toimii erinomaisesti tässä tapauksessa koska toimin itse havainnointtavassa kohteessa tutkimusaikana ja tutkimus kohdentuu myös ihmisten toimintaan ja käyttäytymiseen. Lisäksi pitkähköllä ajalla tapahtunut oma toimintani Sääksi-projektissa on luonut ammatillista kykyä tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita. Havainnointi täydentyy strukturoiduilla haastatteluilla, jossa pyrin haastattelemaan tutkimusajankohtana kaikki yli kaksi viikkoa kohteessa työskennelleet nuoret. Havainnointi tuki aineistonkeruumenetelmänä erinomaisesti haastatteluja, havainnoinnin tarkoituksena on kuitenkin tarkastella toimivatko ihmiset niin

kuin kertovat. Lisäksi havainnoinnilla pyrittiin selvittämään sellaisia asioita, joita nuoret eivät kerro haastattelu tilanteessa, tai spontaaneissa vuorovaikutus tilanteissa aidossa ympäristössä tapahtuneita sellaisia tapahtumia, joilla on tutkimuksellista arvoa. Havaintoja tallensin monin eri menetelmin. Kirjaamalla asioita muistikirjaan, sanelemalla äänitiedostoiksi, ottamalla valokuvia sekä videoita. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.) Nuorille kerrottiin minkä vuoksi materiaalia kerään, kuitenkin monesti se tuntui epäluontevalta tilanteessa alkaa tekemään muistiinpanoja. Tästä johtuen osa materiaaleista onkin tallennettu jälkikäteen jonkin ajan kuluttua tapahtuneesta. Riskinä myöhemmin tallentamiselle on asioiden unohtaminen tai havainnoijan toimesta tapahtuva aineiston tahaton muokkaantuminen.

Haastattelujen tyypiksi valitsin strukturoidun haastattelun. Valintaa puolsi monet tutkimukseen ja analysointiin liittyvät asiat. Oli oletettavaa, ettei osa nuorista tuottaisi kovinkaan paljoa materiaalia vapaamuotoisessa haastattelussa. Materiaalista saatiin varmemmin kvantifioitua lomakehaastattelun avulla, jolloin pystyin käsittelemään sitä tilastollisen analyysin avulla ja vertaamaan sitä kyselytutkimuksesta saatuun aineistoon. Lomakkeessani oli myös avoimia kysymyksiä myös sanallisen materiaalin keräämiseksi, ja näiden kysymysten osalta kävimme nuorten kanssa vuorovaikutuksellista keskustelua vastausten ja niiden perusteiden laajentamiseksi. Havainnoinnin avulla sain myös kerättyä sellaista kvalitatiivista materiaalia, joka olisi muutoin vaatinut avoimen tai puolistrukturoidun haastattelun. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.) Haastattelukysymykset on esitetty liitteessä 1.

Aiempina vuosina Sääksi-projektissa toimineiden tutkimus valikoitui käytännön syistä kyselyksi. Kyselytutkimus toteutettiin sähköisenä Webropol-kyselynä, johon vastaajille lähetettiin sähköpostitse linkki. Linkki oli kuitenkin kaikille sama, koska tutkimus suoritettiin anonyymisti. Kysely toteutettiin omana erillisenä vaiheenaan. Kesän 2020 aikana pyrin keräämään tapaamiltani aiemmin Sääksi-projektissa toimineilta sähköpostien yhteystietoja, jotta voisin lähettää kyselytutkimuksen linkin heille. Kyselyssä oli sekä kvantitatiivisesti mitattavia kysymyksiä, että lisätietoja antavia tekstikenttiä sekä avoimia kysymyksiä. Kysymysasettelulla pyrin selvittämään myös Sääksi-projektiin työllistämisen vaikutusten taustoja. Onkin ymmärrettävää, että kyselylomakkeen kysymykset painottuivat enemmän Rantakahvilan vaikutuksiin tulleisuudelle kuin haastattelun kysymykset. Kyselylomake on esitetty liitteessä 2.

5.3 Opinnäytetyön kehityksellinen dimensio

Vuosina 2018–2020, jolloin olen kolmena perättäisenä kesänä toiminut rantakahvilassa, on tullut esiin pieniä kehitystarpeita, joita olen ollut eri rooleissa kehittämässä. Kahvilan toimintaa pyritään kehittämään koko ajan, niin kahvilan asiakkaiden kuin siellä työskentelevien nuorten ajankohtaisia tarpeita vastaavaksi. Kuitenkaan en ole havainnut sellaista kehitysaspektia, jonka olisin nähnyt niin kriittisen tärkeäksi kahvilan toiminnan kannalta, että olisin suoraan voinut valita tämän opinnäytetyön kehityskohteeksi. Tutkimuksen yksi tarkoitus on ollut löytää keräämästäni materiaalista nuorten näkökulmasta heille tärkeitä kehitettäviä asiakokonaisuuksia, jotka nousevat tuloksista esiin. Tällä lähestymiskulmalla on tarkoituksena ollut verrata edellisessä alaluvussa mainittujen eri aineistonkeruumenetelmien antamien, mahdollisesti toisistaan eriävien kehitystarpeiden tärkeyttä oman kehitystyöni suuntaamiseksi.

Toisin kuin Hernelahti (2017, 37) omassa vaikuttavuusarviointiin perustuvassa opinnäytetyössään, uskoin vahvasti aluksi ryhtyessäni tähän opinnäytetyöhön haastattelututkimuksessa nuorilta ja kyselytutkimuksessa rantakahvilassa aiemmin työskennelleiltä nuorilta nousevan esiin sellaisia selkeitä toiminnallisia kehityskohteita, joilla on ja on ollut suuri vaikutus heidän tulevaisuudelleen. Vaikka tutkimuksestakaan ei nouse nuorten näkökulmasta sellaista näkemystä yhdestä isosta kehitystarpeesta, jonka voisi tulkita välttämättömän tarpeelliseksi, palvelee tutkimus jo itsessään kehitystä. Ollen ensimmäisenä tutkimuksena kyseiselle kohdeperusjoukolle jo itsessään kehitystä, ja toisaalta sopivalla kysymysasettelulla spiraalimaisella ajattelulla reflektion kautta se palvelee myös oman osaamiseni kehittämistä kehittäjänä sekä siten edelleen ammatillista kasvuani (Parkkonen & Nuutinen 2020; Wallin 2007, 1–3). Heikompia signaaleja kehittämistarpeista kuitenkin aineistosta on erotettavissa useampia. Näihin tarpeisiin vastataan myös tässä opinnäytetyössä, joko pyrkimällä tekemään valmis ratkaisu tarpeeseen kuten työntekijöille suunnatut opaslehtinen ja palautekortti. Niiden kehittämistarpeiden osalta, johon ei ratkaisua ole tehty, olen pohtinut mahdollisia ratkaisumalleja haasteineen. Kehittämistehtävien valmiit tuotokset ja pohdinta löytyvät tämän opinnäytetyön viimeisestä pääluvusta.

5.4 Tutkimukselliset haasteet

Pohdinnassani mahdollisista tutkimushaasteista olen mieltänyt niihin seuraavia mahdollisia ongelmia sekä ratkaisumalleja. Tässä yhteydessä on kuitenkin hyvä huomioda, ettei ratkaisumallini absoluuttisesti kykene estämään mahdollista ongelman aiheuttamaa tutkimusvirhettä vaan pyrkii osaltaan parantamaan tutkimuksellista laatua.

Yleisesti hypoteesin asettaminen vaikuttavuusarviointiin liittyvässä työssä vaatisi myös vertailunäkökohdan sille, mitkä olisivat olleet tulokset, jos ei toimintaa olisikaan ollut olemassa. Tässä tapauksessa se vaatisi vertailua muihin kuntiin ja heidän nuorisensa olosuhteisiin, tilanteeseen sekä ongelmiin. Tämä kuitenkin vaatisi sellaisten kuntien seulomista joka kokonsa ja rakenteensa puolesta Nurmijärven kaltaisia. Toisaalta nuorisotutkimuksessa useissa tutkimuksissa on tullut esiin alueelliset erot, ja varmasti pääkaupunkiseudun kehyskunnallisuudella on vaikutuksensa niin nuorison käyttäytymiseen kuin työmarkkinoihin. Verrokiksi pitäisi siis valita pääkaupunkiseudun kehyskuntia.

Näistä jollain tavalla vertailukelpoisia voisivat olla Kirkkonummi, Mäntsälä ja Sipoo sekä Nurmijärven naapurissa sijaitsevat Vihti ja Tuusula sekä Hyvinkään kaupunki. Liikenteellä on kehyskunnissa suuri merkityksensä, Kirkkonummi, Mäntsälä ja Hyvinkää ovat junaratojen varressa ja muutoinkin rakenteeltaan erilaisia kuin Nurmijärvi. Terveys- ja sosiaalialan tilastointi tulisi myös huomioida tässä vertailussa, jolloin taas vain Tuusula ja Hyvinkää ovat samassa Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymässä. Käytännössä siis vain Tuusula olisi riittävän samankaltainen kuin Nurmijärvi rakenteeltaan ja sijainniltaan, vaikka Jokela Tuusulan taajamista on junaradan varressa ja Tuusula kuuluu HSL:n liikennöintijärjestelmään, Nurmijärvellä ollen omansa. Tuusulassa myös tehdään työllistävää nuorisotyötä Starttipajan muodossa, joten tämänkin vaikutus tulisi huomioida.

Pelkän Tuusulan ja Nurmijärven työllistävän nuorisotyön vertaileminen ei ole mielekästä, eikä varmasti antaisi tieteellisesti riittävää perspektiiviä aiheen yhteiskunnallisten vaikutusten arviointiin. Kaikkien muiden mainittujenkin kuntien mukaan ottaminen ja edellä mainittujen muututtujen vaikutusten absoluuttinen poissulkeminen vaatisi laajaa tutkimusta, jota tässä AMK-tasoisessa opinnäytetyössä ei ole järkevää lähteä tekemään. Jolloin työhypoteesiksi voin asettaa yleisen näkemyksen nuorten työllistämisen positiivista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja keskittyä vaikuttavuuteen nuorten näkökulmasta.

Kyselytutkimuksen perusjoukko on noin 450 nuorta kahdeksantoista vuoden ajalta, jotka kahvilassa ovat tänä aikana työskennelleet. Heidän tavoitettavuutensa on ongelmallinen, koska tietosuojalainsäädäntö on edellyttänyt tilaajalta heidän yhteystietojensa poistamista rekistereistä asiakkuuden päättyessä. Kuitenkin Sääksi-nuorten keskinäinen verkostoitumisen kautta Webropol-kyselytutkimuksen linkki saatteineen saatiin lähetettyä 42 henkilölle sähköpostitse ja eri sosiaalisen median sovellusten kautta. Lisäksi tutkimuksesta kerrottiin Nurmijärven kaikissa suurimmissa Facebook-ryhmissä sekä Sääksin rantakahvilan Facebook-seinällä, joiden

yhteenlaskettu seuraajien määrä on n. 32000 käyttäjää painottuen Nurmijärveläisiin, osan ollessa käyttäjänä useammassakin ryhmässä. Kyselytutkimuksen yleisen vastausprosentin huomioiden, vastaajien määrä on pieni tavoitettavuusongelman takia.

Haastattelututkimuksessa mielsin mahdolliseksi ongelmaksi oman auktoriteettini haastateltaviin nähden, joka saattaa aiheuttaa haastateltavassa jännitystä, jolloin ohjaajien toimintaa kohtaan kritiikkiä sisältävien vastausten antaminen vaikeutuu tai jopa kokonaan estyy. Lisäksi jotkin haastateltavat saattaisivat suhtautua haastattelututkimukseen enemmän negatiivisesti kuin positiivisesti, jolloin haastateltava pyrki vain mahdollisimman lyhyisiin vastauksiin. Haastatteluihin valmistauduin varaamalla haastattelutilaksi työntekijöiden taukotilana pidetyn niin sanotun VIP-huoneen, jossa pyysin haastateltavaa asettumaan aivan vapaasti itse valitsemalleen paikalle mahdollisimman mukavasti. Ennen kunkin nuoren haastattelua, tarjosin heille mahdollisuutta ottaa haastatteluun juotavaa tai pientä syötävää. Lisäksi ennen varsinaisten haastattelukysymysten alkua kävimme lyhyen vapaamuotoisen keskustelun sekä kerroin haastattelun luotamuksellisuudesta ja tulosten tallentamisesta anonyymisti. Haastattelun aikana tarvittaessa esitin matalalla kynnyksellä selventäviä kysymyksiä, mikäli minulla oli vähänkään tunne, ettei haastateltava ymmärtänyt kysymystä tai etten minä ymmärtänyt haastateltavan ajatusta vastauksessa. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006a.)

Vaikka omat havaintoni tukevat lähes täysin sekä haastattelujen ja kyselytutkimuksen vastauksia, on tämän tyyppisessä tutkimusstrategiassa riskinä eri aineistonhankintamenetelmien eriarvoistuminen, jossa joko omat havainnot jäävät taka-alalle tai nousevat niin merkittävään asemaan, ettei muista menetelmistä esiin tulevia heikkoja signaaleja välttämättä huomaa. Tätä pyrin ehkäisemään omien havaintojen monimuotoisella tallentamisella, jolloin näiden tallennettujen havaintojen uudelleen tarkastelu voi tuoda myös uusia näkökulmia havainnon tulkitsemiseen (Saaranen-Kauppinen ym. 2006b).

6 AINESTOJEN ANALYYSIT JA TULOKSET

Kerätyn aineiston perusteella voidaan yleisesti lukuun ottamatta joitakin yksittäisiä vastauksia tai tapahtumia, todeta nuorten arvostavan todella korkealle Sääksin rantakahvilan toimintaa. Heidän vastauksissaan esille nousivat erityisesti kahvilan työyhteisön sosiaaliset arvot.

Muita asioita mitkä haastattelu ja kyselytutkimuksen perusteella voidaan yleisesti nostaa esiin, on tutkittavien näkemys, mikä heidän tulevaisuuteensa on vaikuttanut tai vaikuttaa sekä työskentelyn vaikutuksella saada tulevaisuudessa työ- tai opiskelupaikka. Kavereiden ja työtovereiden merkitys koettiin tulevaisuuden kannalta tärkeimpänä sekä Sääksissä työskentely koetaan etenkin työpaikan saamisen motivaatiota lisäävänä tekijänä.

Tämä ei tarkoita, etteikö näitäkin yksittäisiä vastauksia tulisi analysoida ja miettiä toiminnan kehittämisen kannalta, kuinka toimintaa voidaan kehittää palvelemaan paremmin myös heidän tarpeitaan. Oikeastaan olisikin tärkeää pystyä selvittämään mikä poikkeavaan näkemykseen on syynä. Onko kyse omista henkilökohtaisista asioista, henkilökemiasta vai rantakahvilan toiminnasta.

6.1 Haastattelututkimuksen analyysi

Nuorten haastattelut suoritettiin ajankohtana, jolloin nuori oli työskennellyt kahvilassa vähintään kaksi viikkoa. Otokseksi tuli 22 nuorta, joka vastasi noin 90 %:a kesällä 2020 kahvilassa työskennelleistä nuorista. Vastaajat jakautuivat hyvin sukupuolisesti sekä syntymävuosien 91–05 välille. Suoritetun formaalin koulutustaustan perusteella haastatelluista noin 45 % oli suorittanut peruskoulun, ja vastaava osuus ammatillisen perustutkinnon, viisi prosenttia ylioppilastutkinnon tai lukion ja viisi prosenttia kaksoistutkinnon. Haastelluista nuorista 60 % työskenteli kahvilassa ensimmäistä kesää.

Vastauksissa erityisesti korostettiin rantakahvilan työpaikkana sosiaalisia arvoja ja henkilösuhteita, jotka koettiin työyhteisössä erinomaisina. Vastausten hajonta kvantitatiivisissa kysymyksissä oli yleisesti pientä, suurimmat eroavaisuudet vastauksissa on jaoteltaessa ne eri ikäisten kesken. Kysymykset on esitelty tämän opinnäytetyön 1. liitteessä.

Asteikolla nollasta kymmeneen nuoret antoivat työpaikkana rantakahvilalle kokonaisarvosanaksi 8,86. Kriittisimmin rantakahvilaan työpaikkana suhtautuivat 18–22-vuotiaat nuoret, he antoivat kokonaisarvosanaksi 8,5. Positiivisimmin suhtautuvannuorimman ikäryhmän 15–17-

vuotiaiden arvosanan ollessa 9,25. Nuorimmat myös näkivät positiivisimpana ajatuksen tulla rantakahvilaan uudestaan töihin sekä suositella sitä työpaikkana ikätovereille. Vähiten kiinnostusta tulla uudestaan oli 18–22-vuotiaiden ryhmässä 77,5 %, kun taas ikätovereille rantakahvilaa työpaikkana vähiten olisi suositellut 23–26-vuotiaiden ikäryhmä ja kolmatta kesää kahvilassa työskentelevät. Naissukupuoliset suhtautuivat hieman miessukupuolisia positiivisemmin rantakahvilaan työpaikkana, muun sukupuolisia ei vastaajissa ollut. Suurin ero oli halussa tulla uudestaan, jossa eroa oli 13,5 kiinnostus prosenttia, naissukupuolisten esittäessä 92,5 % kiinnostuksen. Toisen asteen tutkinnon suorittaneet olivat yleisessä suhtautumisessa hieman peruskoulu taustaisia positiivisempia, joskin erot hyvin pieniä.

Toimintaa koskevissa väittämissä nuoret suhtautuivat kriittisimmin saamaansa ennakkotietoon Sääksissä työskentelyyn liittyen, työtehtävistä saamaansa palautteen vähäiseen määrään ja tiedon jakamiseen heille mahdollisista tulevaisuuden eri vaihtoehdoista. Vanhimmassa ikäryhmässä eli 27–29-vuotiaissa nähtiin toiminnassa suurimpana puutteena, ettei heille tarjottu tietoa tulevaisuuden vaihtoehdoista. Tulevaisuus orientoituneiden väittämien tulosta jonkin verran vääristää se, ettei moni nuori olisi edes kaivannut tietoa tulevaisuuteensa liittyen, jolloin vastaus merkittiin neutraaliksi, vaikka halutessaan hän olisi saattanut saada tietoa hänelle sopivista eri vaihtoehdoista. Eniten positiivisina asioina nähtiin sopimus- ja muihin hallinnollisiin asioihin saatu tuki sekä oma osallisuuden tunne työyhteisössä.

Tuloksista voi myös havaita yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunteen kasvavan työskentelyvuosien myötä, hienoinen vaikutus on myös koulutaustalla jossa toisen asteen tutkinnon suorittaneet tunsivat osallisuutta hieman peruskoulutaustaisia enemmän. Tätä selittää myös se, että peruskoulun suorittaneista 90 % oli nyt ensimmäistä kesää. Sukupuolten välillä erot olivat muutoin pieniä ja vaihtelivat sukupuolten välillä eri väittämässä, ainoastaan miessukupuoliset tunsivat saaneen paremmin ennakkotietoa rantakahvilassa työskentelystä.

Työyhteisön sosiaalisissa arvoissa hajonta oli kohtuu vähäistä, suurin yksittäinen ero tuli 18–22-vuotiaiden ja 15–17-vuotiaiden työyhteisön koheesion näkemyksien välillä, jossa nuorimpien antaman arvosanan keskiarvo oli 9,75 kun taas seuraavan ikäryhmän 7,86. Toisen asteen koulutuksen suorittaneet myös tunsivat sosiaaliset arvot peruskoulu taustaisia positiivisempina, erot olivat kuitenkin pieniä. Vaikka koulutus pohja ryhmien välillä keskiarvillisesti suurin ero tuli tuntemuksesta ohjaajien kohtaamisesta, joka toisen asteen tutkinnon suorittaneilla oli 9,5 ja peruskoulun suorittaneilla tätä 0,7 yksikköä pienempi. Suurin hajonta oli tässäkin jaottelussa

kuitenkin työyhteisön koheesiossa, jossa peruskoulun suorittaneiden vastausten keskinäinen keskihajonta oli 2,07.

Sanallisista vastauksista positiivisimpina asioina nousevat esiin rento työilmapiiri, vaihtelevat työtehtävät, sopiva työtahti ja kassatyöskentely etenkin silloin kun ei ole ruuhkaa. Negatiivisimpina taas nähdään epäasiallisesti käyttäytyvät tai vääriä asioita arvostelevat asiakkaat, sekä hellepäivinä oleva kuumuus ja kiire. Työntekijöiden välillä eri syistä johtuva epätasaisesti jakautuva työkuorma, myös huomioitiin negatiivisena ilmiönä vastauksissa. Vapaassa palauteosiossa palaute on pääosin kiittävää, jossa kehutaan rantakahvilaa työpaikkana, ohjaajia ja vertaisia. Annetut kehitysehdotukset ovat yksittäisiä, koskien kahvilan infraa, kahvilan tiedottamista ja omasta työstä saadun palautteen puuttumista. Lisäksi ohjaajien työmäärästä oli eräs nuori huolissaan, toivoen enemmän ohjaajia, jotta ohjaajat eivät joutuisi olemaan koko ajan töissä.

6.2 Kyselytutkimuksen analyysi

Kyselytutkimukseen vastasi 13 henkilöä, jotka olivat työskennelleet rantakahvilassa vuosien 2005 ja 2019 välisenä aikana. Vaikka ensimmäistä vuotta työskennelleitä ei ajanjakson alkupään jokaiselle vuodelle vastaajista löytynytäkään, on alkuvuosien vastaajat olleet useampana vuonna, joten vastaajista joku on aina ollut rantakahvilassa työskentelemässä vuodesta 2005 eteenpäin. Vastaajista hieman vajaa puolet oli työskennellyt yhtenä tai kahtena kesänä, hieman yli puolet kolmesta seitsemään kesään. Kyselytutkimukseen vastanneiden ikähaarukka oli vastaushetkellä 21–37-vuotta, joista 84 % oli alle 30-vuotiaita eli edelleen nuoria. Ammatillisen perustutkinnon tai lukion oli suorittanut 77 %, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon oli suorittanut 15 % ja peruskoulun kesken jättäneitä oli 8 %. Vastaajista yhdeksän oli naissukupuolisia ja miessukupuolisia neljä, muun sukupuolisia vastaajissa ei ollut. Nykyinen asuinpaikka Nurmijärvellä oli kuudella vastaajista ja muualla asuvia oli seitsemän. Vastaushetkellä vastaajista 31 % oli opiskelijoita, 38 % vakituksessa työsuhteessa, 15 % määräaikaissä työssä, 8 % yrittäjänä ja 8 % työttömänä. Vastaajista 11 muisti ja halusi kertoa, mitä kautta tai minkälaisella sopimuksella oli tullut rantakahvilaan työskentelemään, näissä vastauksissa painottui TE-palvelut ja työkokeilu, mutta myös kunnan ja ohjaamon rekrytointi sekä kesätyösopimus ja palkkatuki tulivat mainituksi.

Vastaajien vähäisen määrän vuoksi, tuloksia ei ole mielekästä lähteä jaottelemaan vastaajien taustojen perusteella muutoin kuin huomioimalla kysymyksen 16 osalta, jossa vastauksista voidaan selkeästi havaita korrelaatio koulutustaustan ja Sääksin rantakahvilan antamien konkreettisten asioiden välillä. Matalamman koulutustason omaavat kokivat rantakahvilan vaikutuksen olleen suurempi työ- tai opiskelupaikan saantiin sekä verkostoitumiseen. Tämä tulos ei yllätä, sillä toimiihan oppilaitokset itsessään, opiskelijoiden motivaattoreina jatko-opiskeluun sekä verkostoitumiselle ihmisiin ja työmarkkinoihin. Kuitenkin lähes kaikista vastauksista voi huomioda Sääksin vaikutuksen sosiaalisesti rohkaisevana, verkostoitumista edistävänä ja yhteiskunnan koulutus- ja työmarkkinoille integroitumista motivoivana.

Työskentelyn mielekkyydelle Sääksissä annettujen arvosanojen keskiarvoksi muodostui 7,85 asteikolla 0–10, mediaanin ollessa yhdeksän. Kaksi vastaajista oli antanut arvosanan kaksi. Noin 31 % vastaajista arvosanan kymmenen. Oman tulevaisuuden kannalta tärkeimmiksi vaikuttaviksi asioiksi Sääksissä työskennellessä koettiin, kaverit ja työtoverit, kokemukset työelämästä ja asiakaspalvelutyöstä sekä viihtyisän työympäristön. Kaksi kolmasosaa vastaajista on pitänyt yhteyttä Sääksin aikaisiin työtovereihinsa. Yksi kolmasosa on kokenut jonkin erityisen positiivisen asian tai tapahtuman Sääksissä työskentelyyn liittyen vaikuttaneen tai vaikuttavan tulevaisuuteensa, nämä liittyivät sosiaalisiin taitoihin, elämänhallintaan ja verkostoitumiseen.

Vastaukset
Silloin kun aloitin Sääksissä oli mahdollisuus päästä kokeilemaan työelämää sekä saada päivätyö arkeen.
Sääksistä on tarttunut mukaan sosiaalisia taitoja jotka ovat auttaneet työelämässä.
Kontaktien luominen Nurmijärven nuorisotoimen kanssa ja heidän kanssa käydyt keskustelut on suuresti vaikuttanut siihen, että olen päässyt elämässä näin pitkälle ja löytänyt oman alani.

Kuvio 2. Kyselytutkimuksen vastauksia kysymykseen mitkä asiat tai tapahtumat Sääksissä koet vaikuttaneen tulevaisuuteesi. Grafiikka: Webropol (2021)

Kehitysehdotuksia kyselytutkimuksen vastauksissa oli vain vähän. Suurin osa niistä otti kantaa eri tavoin nuorten sitouttamisen työtehtäviin, työtaakan jakamiseen ja yhteisiin pelisääntöihin. Konkreettisenä ehdotuksena mainittiin yhdessä nuorten kanssa laadittavan perehdyttämiskansion tuottaminen.

Niiden kysymysten osalta mitkä ovat vertailukelpoisia haastattelututkimuksen kysymyksiin kyselytutkimuksen vastaukset ovat hyvin samankaltaisia, eli eroavuutta ei aiemmin työskennelleiden ja kesällä 2020 työskennelleiden vastauksissa juurikaan ole. Kummassakin ryhmässä painottuu hyvien henkilösuhteiden ja työilmapiirin vaikutus.

6.3 Havaintoja Sääksi-projektista harjoittelevan ohjaajan näkökulmasta

Työskennellessäni kolmena perättäisenä kesänä rantakahvilassa Sääksi-projektissa harjoittelevana ohjaajana pystyin hyvin havainnoimaan, miten suuri merkitys projektilla on ollut ammatillisten- ja työskentelyvalmiuksien lisäksi siellä työskentelevien nuorten sosiaalisille taidoille sekä muulle elämän hallinnalle. Opinnäytetyötä varten tekemälläni tutkimuksella pyrin selvittämään näiden osa-alueiden merkitystä nuorten näkökulmasta osana kokonaisuutta. Omat havaintoni ovat tukeneet hyvin haastattelututkimuksen ja kyselytutkimuksen aineistoja.

Sosiaalinen vahvistaminen oli havaittavissa käsitteenä läsnä lähes päivittäin. Nuoret toivat monissa keskusteluissa itse esiin ikään kuin varovasti tunnustellen omia elämänhallinnallisia ongelmiaan, josta päästiin hyviin keskusteluihin ja valmentajamaisella otteella useimmiten päästiin tilanteeseen, jossa nuori itse puntaroi asiaa ja kehitteli siihen itselleen parhaiten toimivia ratkaisumalleja.

Sosiaalisten taitojen vahvistuminen ja minäpystyvyyden käsityksen kehittyminen oli hyvinkin yksilökohtaista, jolle suurimpana selittäväenä tekijänä näin persoonallisuuden. Joillain nuorella saattoi tapahtua aluksi hyvää vaikkakin hidasta kehitystä mutta sitten se taantui, joillain toisella nuorella taas se saattoi olla aivan uskomattoman nopeaa ja jatkua koko työskentelyn ajan, kuten alla olevassa kirjaamassani havainnossani huomioin.

Maanantaiamuna hain nuoren sijoitusperheestään töihin Sääksiin, se oli hänen ensimmäinen kosketuksensa työelämään. Nuori oli niin ujo, ettei uskaltanut edes moi sanoa. Koko kymmenminuuttisen ajomatkan hän istui vain puhelintaan tuijottaen, ikään kuin etsien sieltä turvaa. Sen päivän aikana nuori vaihtoi muutaman sanan muiden nuorten kanssa. Iltapäivällä kun vein hänet takaisin sijoituskotiinsa, hän vastasi myöntävästi hymyillen kysymykseeni tuletko huomenna ja kiitti vielä kyydistä. Tiistaina hän kertoi, että kaikki muut työtehtävät hänelle sopii mutta kassalle hän ei halua mennä. Torstaina hän oma-aloitteisesti halusi harjoitella kassan käyttöä, josta taisikin loppupelissä tulla hänen suosikki työtehtävänsä. Hän työskenteli koko sopimusjaksonsa uskomattoman hienosti, ja pikkuhiljaa oma-aloitteisuuttaan kehittäen. Muutamassa päivässä hänestä tuli samanikäisten nuorten keskeinen vertaistuki. Sen henkisen kasvun ja sosiaalisten taitojen vahvistumisen pystyi silmin havaitsemaan, sellaista en ole ikinä aiemmin tavannut. – Havaintoja Sääksistä.

Rantakahvilassa työskentelevien nuorten ryhmäkoheesio oli erinomainen, vaikka ryhmään kiinnittymiseen tai sen nopeuteen paljolti vaikutti nuoren henkilökohtainen sosiaalinen rohkeus. Nuorten sosiaalisen heterogeenisuuden takia yleensä parhaiten toimi nuorten omaehtoinen tutustuminen. Sosiaalisesti rohkeammat nuoret ottivat aloitteen tutustumisesta, ja tarvitta-

essa ohjaajan tekemäksi aloitteeksi ryhmään kiinnittymiselle saattoi riittää istumapaikan antaminen pöydän äärestä, tai vaikkapa jonkin yleisen asian kysyminen. Osallisuuden subjektiivinen tunne ja sen tarve on kuitenkin henkilökohtaista. Eikä aina voi edes tietää, miten nuori kokee itsensä yhteisöön kuuluvaksi tai halua liittyä siihen, ellei hän kommunikoi siitä. Tämä on osallistamisen problematiikkaa, joka seuraavassa havainnossani tulee hyvin esille.

Olimme erityisnuorisotyöntekijän kanssa aivan ihmeissämme, kun nuori alkoi kanssani keskustelemaan moottoripyöristä. Oli suorastaan ilo havaita hänellä olevan jonkin asian noin lähellä sydäntä, mistä hän halusi kuitenkin kertoa. Oli vain todella sääli, että kyseessä oli hänen sopimuksensa viimeinen työpäivä, emmekä olleet löytäneet hänen kanssaan tuota yhteistä aihetta aiemmin. Hän ei ollut koko sopimuksensa aikana ottanut oikein mitään sosiaalista kontaktia meihin ohjaajiin eikä vertaisiin. Vaikka joka kerta tarjosin hänelle mahdollisuutta ottaa juotavaa tai syötävää yhdessä meidän muiden kanssa, hän halusi olla vain hiljaa yksinään. Työtehtävänsä hän kuitenkin hoiti ihan asiallisesti, mutta hän halusi tehdä nekin yksin. Toivottavasti kuitenkin keskustelumme jätti hänelle positiivisen muistijäljen, jota hän voi käyttää ponnahduslautana sosiaalisia vuorovaikutustaitoja tulevaisuudessa kehittäessään. – Havaintoja Sääksistä.

Ammattitaidollinen kehittyminen ei kulje rinta rinnan sosiaalisten taitojen kehittymisen kanssa, kuitenkin näillä on toisiinsa huomattava selkeä yhteys. Tämä johtunee sosiaalisen rohkeuden kasvamisesta, jolloin uskalletaan kysyä muiden mielipiteitä ja palautetta sekä saadun palautteen paremmasta sisäistämisestä. Lopputuloksena kyetään laadukkaammin refleктоimaan ja edelleen kehittämään omaa toimintaa. Joskus tämä myös näkyy nuorten tekeminä ideoina ja kehitysehdoituksina kahvilan toimintaan.

Nuorten verkostoituminen keskenään on normaalia ja Sääksissäkin sitä tapahtuu yleisesti. Sosiaalinen media monine kanavineen on tuonut aivan uusia ulottuvuuksia verkostoitumiseen. Onkin ollut mielenkiintoista havaita, kuinka some on laajentanut verkostoa eri vuosina työskennelleiden välille. Osa Sääksin nuorista verkostoituu somen kautta myös nuorisotyötä tekeviin aikuisiin. Lähtökohtaisesti näen tämän positiivisena, haasteeksi tulee ammatillisuuden ja yksityiselämän sekoittuminen.

Sääksissä työskennelleiden nuorten keskinäiset siteet voivat muodostua todella vahvoiksi, jotka kestävät vuosia. Joidenkin nuorten osalta keskinäinen kommunikointi Sääksin ulkopuolella on lähes päivittäistä, tätä yleensä selittää asuinpaikkojen läheisyys, yhteinen kaveripiiri, mutta myös yhdessä koettu historia. Toisaalta yhteydenpito voi tapahtua harvakseltaankin mutta jatkua silti vuosia. Havaintoni Sääksin entisten nuorten kohtaamisesta kertoo tästä.

Sääksin entinen nuori, nyt jo yli kolmekymppinen soitti ja kysyi voisiko he tulla entisistä ”Säkän nuorista” muodostuneen kaveriporukan kanssa tulla kahville ja muistelemaan vanhoja kahvila aikoja. Paikalle tuli seitsemän jo täysin aikuista, aikaakin oli jo kulunut yli kymmenen vuotta heidän sääksi ajoistaan. Tarinaa tuntui muisteloissa riittävän. Hieman kolea päivä kun oli, eipä meillä juuri muita asiakkaita kahvilassa ollut. Jossain vaiheessa oli kuitenkin pakko kahvila sulkea ja nämä entiset nuoret siirtyivät parkkipaikalle juttelemaan. Kaikessa rauhassa siinä hoidin lopetustoimet ja kun kaikki oli jälleen valmiina seuraavaan päivää varten, astuin ulos tihkusateeseen. Siinä osa näistä entisistä Sääksin nuorista edelleen parkkipaikalla seisoivat paitahihasillaan hymyssä suin keskustelemassa keskenään. Jokin aivan käsittämätön voima, heitä siinä keskenään piti. – Havaintoja Sääksistä.

Työelämätoimijuuden johdonmukaista kehittymistä oli vaikea havainnoida, tähän liittyvien luokusten muuttujien vuoksi. Tähän vaikuttaa niin persoonallisuus kuin työpaikan ryhmädynamiikka, lisäksi työpaikan ulkopuolella olevat elämän tilanteet voivat vaikuttaa nuoren mielenlaatuun ja siten edelleen toimintaan rantakahvilassa. Pääsääntöisesti kuitenkin havainnoin henkilöillä tapahtuneen kehitystä työelämäosaamisessa ja -toimijuudessa sopimus kautensa aikana.

6.4 Yhteenveto aineistosta ja tuloksista

On ollut mielenkiintoista havaita kuinka eri menetelmin kerätyt aineistot ovat noin yhtenevästi tukeneet toisiaan, vaikka eri tutkimusmenetelmien materiaalien tuottajat ovat olleet tutkimuksen kannalta katsottuna rantakahvilaan nähden eri rooleissa. Mielestäni eri menetelmien käyttö parantaa tulosten luotettavuutta, joten tulosten yhdenmukaisuus tekee niistä uskottavia.

Havainnoinnin perusteella pystyi myös ymmärtämään haastattelututkimuksessa esiin tulleita näkemyksiä, jossa nuori ei kokenut niin suurta osallisuutta rantakahvilan työyhteisössä kuin muut. Tämä oli enemmänkin henkilökohtaisista asioista ja asenteista johtuvaa kuin työyhteisöstä, näissäkin vastauksissa kuitenkin työyhteisön suhtautumista itseen pidettiin hyvänä, mutta omaa suhtautumiseen työpaikkaan kohtaan liittyviin vastauksiin sillä oli vaikutusta.

Haastatteluista ja kyselystä saadut materiaalit tukivat myös hyvin toisiaan. Molemmista aineistoista tuli esiin nuorten omakohtainen näkemys rantakahvilan suuresta merkityksestä yleisesti heidän tulevaisuudelleen. Vastaajien iän karttuessa tämä on osattu sanoittaa yksityiskohtaisemmin millaisia vaikutukset ovat olleet, toisaalta tätä pyrittiinkin tarkemmin selvittämään kyselytutkimuksessa. Molemmista aineistoista voi myös havaita nuorten tuntuneen hyvänä tai kiitettävänä ohjaajien halun auttaa heitä urallaan eteenpäin, kuitenkin kyselyaineiston perusteella kaksi vastaajista koki, ettei ohjaajilla ollut riittävästi aikaa perehtyä heidän henkilökohtaisiin asioihinsa.

Mahdollinen ristiriita on kuitenkin vastauksissa, jossa toisaalta toivotaan jämäkämpää otetta työnjakoon ja työtehtävien kiinteämpään sitouttamiseen henkilöittäin, toisaalta monen nuoren mielestä rantakahvilassa erinomaista oli juuri rento ilmapiiri, joustavuus ja vaihtelevat työtehtävät. Tätä mahdollista ristiriitaa selittää näkemuserot, sekä myös vastaajien oma sitoutuminen ja oma-aloitteisuus tehtäviä työtehtäviä kohtaan. Tässä suhteessa nuoret ovat hyvinkin yksilöllisiä, jotkin nuoret ovat koko ajan keksimässä itselleen hyödyllistä tekemistä, joidenkin taas vetäytyessä taukotilaan hengaillemaan, ellei heille erikseen osoiteta työtehtävää ja kehoiteta tekemään sitä. Tämä voi etenkin kiirepäivinä tuntua ahkerimmista epäyhdenvertaiselta, kun oman työtaakan lisäksi pitäisi vielä olla osoittamassa muille tekemistä. Omien havaintojeni mukaan oma-aloitteisuus ja sitoutuminen kasvavat jossain määrin kokemuksen myötä. Oma-aloitteisuus ja sitoutuminen ovat kuitenkin enemmän arvopohjaisia, jolloin ne eivät niinkään suhteessa työskentelyvuosiin kuin persoonaan. Persoonakin muuttuu, etenkin nuorilla näitä asioita, jotka kuuluvat myös työelämätoimijuuteen voidaan hyvin kehittää.

Työpaikan rento ilmapiiri ja joustavuus eivät ole työhön sitoutumisen ja ahkeruuden vastakohtia, mikäli työnohjaus on hyvin toimivaa. Tämä ei kuitenkaan tutkimuksesta selviä, nähdäänkö näiden osa-alueiden välillä keskinäistä ristiriitaa vai onko nämä toivomukset jämäkämmästä työnjaosta ja yhteisiin pelisääntöihin sitoutumisesta enemmän viittauksia joidenkin nuorten toimintaan puuttumiseksi. On kuitenkin huomioitava, ettei kaikkien työtehtävien tasapuolinen kierrättäminen ole kuitenkaan täysin mahdollista, henkilökohtaisten fyysisten ja psyykkisten eroavaisuuksien vuoksi. Fyysisesti pientä ja vähäistä lihasvoimaa omaavaa nuorta ei voi yksinään laittaa rannalla sijaitsevien roska-astioiden jättesäkkejä vaihtamaan, toisaalta myöskään sosiaalisesti arkaa ja heikomman paineensietokyvyn omaavaa tule sijoittaa kassalle kiirepäivinä.

Yleisesti Sääksi-projektilla on ollut motivaatiota lisäävä vaikutus työllistetyille. Tämä ei kuitenkaan ole poikkeuksen näkemys, vaan oikeastaan kaikista eri tavoin kerätystä aineistosta voi havaita yksittäisiä henkilöitä, joille halu elämässä eteenpäin pyrkimiseksi ei kasvanut. Kyselytutkimuksen aineistosta pystyi myös havainnoimaan jonkun kokeneen rantakahvilan vähentäneen hänen halujaan saada työpaikka, kuitenkin hän näki rantakahvilalla olleen positiivisen vaikutuksen hänelle työpaikan saamiseksi.

Positiivisista ja rohkaisevista tuloksista huolimatta kaikkia nuoria Sääksi-projekti ei pysty palvelemaan, ja sopimus joudutaan irtisanomaan kesken työskentelyjakson. Yleisin syy on ollut toistuva työhön tulemattomuus eli nuoren halu tulla työhön katoaa, ja nuori jättää kokonaan

tulematta. Ennen työsopimuksen irtisanomista nuorelle on kuitenkin annettu mahdollisuuksia ja hänen kanssaan on pyritty keskustelemaan hänen tilanteestaan ja asian vaikutuksista hänelle. Nuori voi myös itse haluta lopettaa työsopimuksensa, tällöinkin nuoren tilannetta pyritään selvittämään ja häntä kannustetaan miettimään hänelle järkevin vaihtoehto. Kesken lopettamiset eivät ole yleisiä vaan enemmänkin yksittäisiä poikkeuksia, joissa taustalla on hyvin moninaiset syyt. Kuitenkin nuorten antamista vastauksista voi päätellä, että osallisuus ja vahvat siteet työyhteisöön ovat poikkeuksetta hyviä motivaattoreita jatkamaan hetkellisistä kiinnostuksen laskusta tai huonosta päivästä huolimatta.

”Mitäs jos mä tekisin huomenna koko porukalle ruokaa?” Kysyi yllättäen minulta eräs nuori, jonka elämänsuunta oli veitsenterällä. Olin ollut jo jonkin aikaa huolissani tämän nuoren toimista ja siitä kaveriporukasta missä hän liikkui. Hyvin ulospäin suuntautunut nuori, mutta varsinaista kiinnostusta työyhteisöön ei ollut tapahtunut. Se nuori, jonka kanssa hänellä eniten rantakahvilan nuorista oli yhteistä, oli omasta halustaan keskeyttänyt pari päivää aiemmin. Tietenkin kannustin tätä nuorta, vaikka hän kuitenkin itse epäili omia kykyjään tehdä ruokaa, varmaankin katuen jo tekemäänsä ehdotusta. Tehdystä ruuasta tuli hyvää, jota koko työyhteisö mielellään söi. Se ei jäänyt tämän nuoren ainoaksi tekemäksi ateriaksi. Nuori kiinnittyi erinomaisesti rantakahvilan työyhteisöön, haluten lisätä omaa työaikaansa. Hengailu kaveripiirissä jäi vähemmälle. Hän niin kuin moni muukin nuori toi sukulaisiaan rantakahvilaan, esitelläkseen heille työpaikkansa. Syksyllä nuori aloitti opiskelut ammatillisessa oppilaitoksessa. Näin nuoren sattumalta seuraavana jouluna, kohtaaminen oli iloinen ja lämminhenkinen. Tiedustelin nuoren opiskelun sujumista. Hän kertoi sujuvan ihan hyvin ja päästäkseen koululle vievän junan asemalle hän ajoi joka päivä skootterilla viisitoista kilometriä suuntaansa, kelistä riippumatta.

Edellä oleva kappale kertoo mielestäni hyvin siitä kuinka pienillä asioilla voi olla suuri merkitys nuoren elämälle, joka elää elämäänsä tarttuen kiinni hetkiin tässä ja nyt. Toisaalta se hyvin kuvastaa nuorten antamia vastauksia, rantakahvilan työyhteisön vaikutuksen merkityksestä heidän tulevaisuudelleen. Kasvattaen motivaatiota kohdata haasteita, omien pyrkimysten edistämiseksi. Lisäksi tämän nuoren esimerkki osoittaa myös sitä, kuinka tärkeää nuorelle on saada lähiyhteisöstään kannustusta ja hyväksyntää. Tämän perusteella voidaan tehdä johtopäätös, nuori saattaa suuntautua siihen yhteisöön, jossa hyväksyntää on tarjolla. Olipa yhteisö sitten nuoren elämälle hyväksi tai vahingoksi.

Tämä luku on hyvä päättää seuraavaan ajatukseen. Työpajayhdistyksen Pylkkänen näkee tulevaisuudessa perheen ja työn yhteensovittamisen yhdessä kannustavien lähiyhteisöjen luomisen kanssa olevan suurin nuorten hyvinvointiin vaikuttava tekijä, tätä ajatusta mielestäni Sääksin rantakahvila joustavana, yhteisöllisenä ja kannustavana työympäristönä palvelee erinomaisesti (Pylkkänen 2007, 23).

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Nuoret ovat itse nähneet rantakahvilan toiminnassa oleellisimpina kehityskohteina tiedottamisen, palautteen saamisen omasta työskentelystä, työtaakan tasaisemman jakautumisen ja tehokkaan sitouttamisen työtehtäviin ja yhteisiin pelisääntöihin. Omat havaintoni tukevat näitä kehitysehdotuksia siltä osin, kun nuoret katsovat toimintaa omasta näkökulmastaan.

Rantakahvilan virallinen tiedottaminen sosiaalisessa mediassa on ollut yksinomaan kahvilan facebook-seinän varassa. Nuoret eivät isossa mittakaavassa facebookia seuraa, joten tämä kanava ei heitä tavoita. Näin ollen myöskään nuorille, jotka eivät ole rantakahvilassa työskennelleet ei ole voinut muodostua kattavaa kuvaa Sääksi-projektista työpaikkana.

Palautteen saaminen tehdyistä toimista on tärkeä osa toiminnan kehittämistä niin henkilökohtaisella kuin yhteisöllisellä tasolla. Palautteen merkitys kasvaa nuorten keskuudessa, jotka ovat ottamassa ensimmäisiä askeleitaan työelämässä. Toisaalta palautetta voidaan antaa hyvin monin eri tavoin, ja aina palautteen saaja ei ymmärrä saavansa palautetta, jos ei sitä erikseen mainita. Kuitenkin tässä on mielestäni kehittämisen paikka Sääksi-projektissa.

Ajoittain rantakahvilassa työtehtävät eivät jakaudu tasaisesti. Tämä ei ole yksiselitteinen asia, toisaalta siihen vaikuttaa päivittäinen asiakastilanne ja työntekijöiden vireystila, toisaalta taas pidempiaikaiset vaikuttimet kuten vuorossa olevien työntekijöiden henkilökohtaiset kyvyt ja ominaisuudet sekä sitoutuminen yhteisiin päämääriin. Tähän oleellisesti myös liittyy työtehtäviin sitouttaminen ja yhteiset pelisäännöt. Näitäkin kehitysehdotuksia on syytä miettiä toiminnan kehittämisen kannalta kuitenkin niin, ettei rantakahvilan työskentelyn joustavuus ja rento ilmapiiri kärsi.

7.1 Kehittämistehtävä

Aineistoista esiin tulleiden kehittämistarpeiden perusteella suunnittelin Sääksi-projektiin työllistettäville nuorille, ennakkoon jaettavan opaslehtisen. Opaslehtisen tarkoituksena on madaltaa kynnystä tulla sekä siten edelleen nopeuttaa kiinnittymistä uutena henkilönä rantakahvilan työyhteisöön. Opaslehtisessä esitellään kahvilan toiminta sekä kerrotaan rantakahvilan henkilöstön yleisimmät työtehtävät. Opaslehtisen suunnittelussa olen kiinnittänyt huomioita siihen, että siitä välittyisi rantakahvilan työyhteisön yhteisöllisyys.

Nuorille annettavan palautteen varmistamiseksi, suunnittelin rantakahvilassa työskentelyä varten palautekortin. Kortin avulla nuori voi itse pyytää kaipaamaansa palautetta ohjaajalta tai vertaiseltaan. Palautekortti ei ole sidottu mihinkään erilliseen työtehtävään tai aikaan, jolloin sitä voidaan käyttää palautteen antamiseen yksittäisen työtehtävän hoitamisesta tai tietyn ajanjakson palautteen antamiseen. Palautekortti toimii yksinkertaisesti siten, että palautetta haluava nuori täyttää siihen nimensä sekä asian mistä hän haluaa palautetta. Tämän jälkeen hän antaa kortin ohjaajalle tai vertaiselle jolta palautetta haluaa. Palautteen antaja kirjaa siihen lyhyen rakentavan ja kannustavan palautteen ja kuittaa kortin, jonka jälkeen palauttaa sen palautteen saajalle. Nuori voi kerätä saamansa palautekortit portfolioksi itselleen ja samalla palautteista seurata omaa kehittymistään.

Opaslehtinen ja palautekortti järjestelmä on tarkoitettu myös edelleen kehitettäväksi. Mikäli Covid-19 epidemiatilanne antaa myöden ja rantakahvila voidaan avata kesällä 2021, opaslehtinen ja palautekortti järjestelmä otetaan siellä silloin käyttöön. Molemmista kerätään nuorilta palautetta, niiden jatkokehittelyä varten.

7.2 Pohdinta

Oleellinen pohdittava asia on tasaisempaan työnjakoon ja yhteisiin pelisääntöihin liittynyt kehitystarve, jolle ei tässä opinnäytetyössä ole vielä haettu ratkaisua. Vastauksissa oli ehdotus nuorten kanssa toteutettavasta perehdyttämiskansioista. Pidän tätä erinomaisena ideana, jossa vain tulee huomioida, että perehdyttämiskansiota työstävässä ryhmässä pitää olla mukana sellaisia nuoria, joilla on kokemusta aiemmilta vuosilta rantakahvilassa työskentelystä. Muutoin perehdytyskansio jää pintapuoliseksi. Haasteeksi kansion tekemiselle voi muodostua avaamisajankohdan kiire, joka on riippuvainen vallitsevista sääolosuhteista. Perehdyttämiskansio sitouttaa nuoria rantakahvilan tehtäviin, etenkin ensimmäistä vuotta kahvilassa toimiville nuorille se on hyvä tietolähde rantakahvilan työtehtäville.

Nurmijärven kunnan taloudellisessa NUUKA säästöohjelmassa on esitetty Sääksi-projektista luopumista. Kuitenkin kuten tämäkin opinnäytetyön tietopohja osoittaa nuorten syrjäytyminen tulee kalliiksi yhteiskunnalle ja kunnille. Lisäksi kuten tämän opinnäytetyön tutkimuksen tulokset, osoittavat rantakahvilan olevan erinomainen työympäristö nuorille, jossa työelämässä tarvittavien taitojen lisäksi saada tukea elämänhallinnan eri osa-alueiden kehittämiseksi. Rantakahvila ajaa siis täysin paikkansa nuorten työllistäjänä, jota ei kannata lakkauttaa. Toiminnan

jatkamista voisi toki miettiä jonkun ulkopuolisen tahon, esimerkiksi järjestö tai nuorisopalveluyrityksen tekemänä. Jatkajalle asetettaisiin reunaehdoiksi tietyn määrän nuorten työllistämisestä. Suhtaudun itse kuitenkin skeptisesti tässä tapauksessa ulkoistamiseen, sillä en näe miten toiminnasta saataisiin sen kannattavampaa kuin kunnan nuorisopalveluiden tuottamana palveluna. Lisäksi kunnan nuorisopalveluiden etuna on jo valmis ja tiivis moniammatillinen verkosto nuorten tukemiseksi.

Ratkaisuna kulujen säästämiseksi pohdin, voidaanko nuorten sopimuksia tehdä joustavammaksi, joka myös samalla tasaisi työtaakkaa. Mikäli nuorten sopimukset mahdollistaisivat helpommin resurssien painotukset viikonlopuille ja hellepäiville tämä voisi tasata hellepäivien työmäärää, sekä myös toisaalta kuluja. Myös tämän opinnäytetyön tutkimuksen joissain vastauksissa mainittu tekemisen puute päivinä, jolloin ei ole paljon asiakkaita voisi tällöin vähentyä. Tätä voi kuitenkin rajoittaa laki- ja sopimustekniset asiat, joita tulee noudattaa. Nuoret itse ovat kuitenkin pääsääntöisesti joustavia työvuorojen suhteen. Sääksin rantakahvilan työvuoroille luoman haasteensa myös työmatkat, sillä julkinen liikenne ei mahdollista sitä käyttäville kaikkia työvuoroja. Näin ollen työvuoroja on suunniteltava myös kimpakyydit ja vastaavat kuljetukset huomioiden.

Työmarkkinoilla tarvitaan erilaisia pätevyksiä, joita hankitaan lyhytkoulutuksilla. Tällaisia pätevyyskoulutuksia ovat esimerkiksi hygieniapassi, työturvallisuuskortti ja hätäensiapu. Nämä pätevyyskoulutukset sisältyvät pääsääntöisesti kunkin alan formaaliin ammatilliseen oppimiseen. Pätevyyskoulutukset voivat olla kynnyskysymys työsopimuksen syntymiselle. Nuorten työllistämispalvelut voisi olla hyvä tilaisuus, tarjota nuorelle mahdollisuutta työmarkkinoilla tarvittavan pätevyyden hankkimiseksi. Eri kunnilla käytännöt kuitenkin vaihtelevat henkilöstön kouluttamiseksi. Ellei omasta henkilöstöstä löydy riittävää pätevyyttä omaavaa kouluttajaa, muodostuu koulutuksesta huomattavia kuluja. Toisaalta koulutuksessa olisi hyvä mahdollisuus miettiä yhteistyömahdollisuuksia paikallisten ammatillisten oppilaitosten kanssa.

Voisiko Sääksin rantakahvilan kaltaista työllistämistä miettiä muidenkin kuntien nuorisopalvelujen toimissa? En näe sille mitään estettä. Tarvitaan vain palvelu, joka on aito työympäristö, se voi yhtä hyvin olla rantakahvilan sijasta museon tai urheiluhallin kahvila tai vastaava. Tärkeintä nuorelle on saada hyviä kokemuksia työelämästä hyvässä työyhteisössä, jolla pystytään poikkaisemaan syrjäytymisen kierre.

LÄHTEET

- Aaltonen, Sanna & Berg, Päivi & Ikäheimo, Salla 2015. *Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 160. Helsinki: Unigrafia.
- Aho, Sirkku 2004. Minä. Teoksessa: Aho, Sirkku & Laine, Kaarina 2004. *Minä ja muut. Kasvamisen sosiaaliseen vuorovaikutukseen*. Helsinki: Otava, 16–67.
- Airila, Auli & Aho, Outi & Nykänen, Mikko 2016. *Verkostot haltuun: Ideoita toimialarajojen ylittämiseen nuorisotyössä*. Helsinki: Työterveyslaitos. Viitattu 22.2.2020. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131565/Verkostothaltuun.pdf?sequence=1>
- Blomgren, Jenni 2005. *Huono-osaisuus Suomen kaupunkiseutukunnissa: alue-erot ja sosiaalisen ympäristön vaikutukset 1990-luvulla*. Väitöskirja. Sosiologian laitoksen tutkimuksia nro 246. Helsingin yliopisto. Viitattu 19.2.2021. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23379/huonoosa.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- Cederlöf, Petri 1998. *Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys. Perustietoja, poimintoja ja haarukkapaloja nuorisotyöstä sekä sen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa*. NUORAn julkaisuja Nro 8. Helsinki: Nuorisosiain neuvottelukunta. Viitattu 24.2.2021. https://tietoa-anuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/19Nuorisotyxn_merkitys.pdf
- Danska-Honkala, Katja ja Poteri, Martti 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa: Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) 2011. *Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä*. Sarja C. Oppimateriaaleja 26. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu – HUMAK, 127–149.
- Haikkola, Lotta & Hästbacka, Noora 2019. Johtopäätökset ja suositukset. Teoksessa: Haikkola, Lotta & Hästbacka, Noora & Pekkarinen, Elina (toim.) 2019. *Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:34. Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 22.2.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161548/34_Kuka%20vastaa%20nuorten%20rikoksiin.pdf
- Hassinen, Markku 2004. *Starttipaja aapinen. Työpajatoiminnan, yksilövalmennuksen ja palveluohjauksen kehityskulku sekä nykytila Suomessa*. Valtakunnallinen työpajayhdistys.
- Hellstén, Kristiina & Outinen, Maarit & Holma, Tupu 2004. *Kehittävä vertaiskäynti – työväline laadunhallintaan*. Aiheita 31/2004. Helsinki: Stakes. Viitattu 24.2.2021. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77962/Aiheita31-2004.pdf?sequence=1>
- Hernelahti, Jenni 2017. *”Itsensä löytämistä ja käännekohta elämässä”*. Työttömien nuorten teatteripajan vaikutuksia osallistujiin. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma YAMK. Opinnäytetyö. Viitattu 21.2.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/126694/Hernelahti_Jenni.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Holappa, Piia 2016. *Nuorten vaihtelevat elämäntilanteet haastavat työttömyyden mittaamista*. Tieto & trendit. Asiantuntija-artikkelit ja ajankohtaisblogit. Viitattu 19.2.2021. <https://tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/nuorten-vaihtelevat-elamantilanteet-haastavat-tyotomyyden-mittaamista/>
- Hämäläinen, Juha 2001. *Johdatus sosiaalipedagogiikkaan*. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Opetusjulkaisuja 1/1999. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. *Sosiaalipedagogiikka*. Helsinki: WSOY.
- Hämäläinen, Tuija & Palo, Susanna 2014. *Työpajapedagogiikka. Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Ikäheimo, Salla 2015. Syrjäytyneiksi luokiteltujen nuorten terveystalvelujen käyttö ja kustannukset. Teoksessa: Aaltonen, Sanna & Berg, Päivi & Ikäheimo, Salla 2015. *Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 160. Helsinki: Unigrafia, 12–40.
- Jyväskylän yliopisto 2014a. *Aineistonhankintamenetelmät. Menetelmäpolkuja humanisteille*. Avoimen yliopiston kurssi- ja oppimateriaalipolku Koppa. Viitattu 15.2.2021. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmät>
- Jyväskylän yliopisto 2014b. *Tutkimusstrategiat. Menetelmäpolkuja humanisteille*. Avoimen yliopiston kurssi- ja oppimateriaalipolku Koppa. Viitattu 15.2.2021. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat>
- Järvi-meriwiki 2019. *Sääksjärvi (23.097.1.002)*. Viitattu:14.2.2021. [http://virtual466.tentacle.fi/wiki/S%C3%A4%C3%A4ksj%C3%A4rvi_\(23.097.1.002\)](http://virtual466.tentacle.fi/wiki/S%C3%A4%C3%A4ksj%C3%A4rvi_(23.097.1.002))
- Kalmi, Riikka 2013. *Nuoriso ilman tulevaisuutta – mitä tästä seuraa?* Taloussanomien artikkeli 31.1.2013. Päivitetty 1.2.2013. Viitattu 20.2.2019. <https://www.is.fi/taloussanomien/art-2000001784752.html>
- Lämsä, Tero 2015. Ryhmäperustainen pedagogiikka. Teoksessa: Määttä, Jukka & Sirkkilä, Hannu & Höfren, Jari & Lämsä, Tero & Nyman, Tarja 2015. *Opettaja valmentajana Humakissa. – työelämälähtöistä, ryhmäperustaista pedagogiikkaa kehittämässä*. Humanistinen ammattikorkeakoulu, 35–40.
- Maslow, Abraham 1943. A Theory of Human Motivation. Teoksessa: *Psychological Review*, 50(4), 370–396. Verkkojulkaisu alkuperäisaineistosta. Viitattu 22.2.2021. https://motivationalmagic.com/library/ebooks/motivation/maslow_a-theory-of-human-motivation.pdf
- Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa: Lundbom, Pia & Heranen, Jatta (toim.) 2011. *Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä*. Sarja C. Oppimateriaaleja 26. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu – HUMAK, 13–29.
- Myrskylä, Pekka 2012. *Hukassa. – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret?* Eva-analyysi no:19. Viitattu 19.2.2021. <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>
- Määttä, Jukka 2015. Johdanto. Teoksessa: Määttä, Jukka & Sirkkilä, Hannu & Höfren, Jari & Lämsä, Tero & Nyman, Tarja 2015. *Opettaja valmentajana Humakissa. – työelämälähtöistä, ryhmäperustaista pedagogiikkaa kehittämässä*. Humanistinen ammattikorkeakoulu, 7.

- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa: *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013*, 14. vuosikerta. Hämmäläinen, Juha päätoimittaja. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura 9–41.
- Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 19.2.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Nurmijärvi 2020. *Uimarannat ja -paikat*. Viitattu:14.2.2021. <https://www.nurmijarvi.fi/kuntalaisen-palvelut/kulttuuri-ja-vapaa-aika/liikunta-ja-ulkoilu/liikuntapaikat-ja-tilat/uimarannat-ja-paikat/>
- Nurmijärvi 2021a. *Ohjaamo nurmijärvi*. Viitattu 20.2.2021. <https://www.nurmijarvi.fi/kuntalaisen-palvelut/lasten-nuorten-ja-perheiden-palvelut/nuorena-nurmijarvella/apua-neuvoa/ohjaamo/>
- Nurmijärvi 2021b. *Tervetuloa NUUKA-sivulle!* Viitattu:15.2.2021. <https://www.nurmijarvi.fi/teemasivut/nuuka/>
- Nyman, Tarja 2015. Pedagogisen ajattelun kehittämisen perusteita. Teoksessa. Määttä, Jukka & Sirkkilä, Hannu & Hófrren, Jari & Lämsä, Tero & Nyman, Tarja 2015. *Opettaja valmentajana Humakissa. – työelämälähtöistä, ryhmäperustaista pedagogiikkaa kehittämässä*. Humanistinen ammattikorkeakoulu, 25–32.
- Nyyssölä, Kari & Pajala, Sasu 1999. *Nuorten työura. Koulutuksesta työelämään siirtyminen ja huono-osaisuus*. Helsinki: Gaudeamus. Oy Yliopistokustannus University Press Finland.
- Ohjaamo 2021. *Mikä on ohjaamo*. Viitattu 20.2.2021. <https://ohjaamot.fi/mika-on-ohjaamo>
- Palkinen, Ville 2021. *Työelämätaidot*. Ville Palkinen. Viitattu 26.2.2021. <http://palkinen.fi/tyoelamataidot.pdf>
- Parkkonen, Vesa & Nuutinen, Ulla 2020. *Opettajan ammatillinen osaaminen ja osaamisen kehittäminen alati muuttuvassa toimintaympäristössä*. HAMK Unlimited Scientific 6.3.2020. Viitattu:16.2.2021 <https://unlimited.hamk.fi/ammattillinen-osaaminen-ja-opetus/opettajan-ammattillisen-osaamisen-kehittaminen>
- Penttinen, Pekka & Punamäki, Marika & Ronkainen, Jussi 2012. *Työelämän nuoret sankarit. Itä-Suomen nuorisopuntari 2012-Teemana työ ja yrittäjyys*. Mikkeli: Juvenia-Nuorisoalan osaamiskeskittymä & Mikkelin ammattikorkeakoulu
- Pylkkänen, Sanna 2007. Nuoruus, kulttuurit ja yhteiskunta – kuinka nuori löytää paikkansa yhteiskunnan rattailta? Teoksessa: Virtanen, Annukka & Hautaluoma, Marja & Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 2007. *Kadonneet ja pudonneet. – Syrjäytymisen sietämätön raskaus*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry, 21–23.
- Rikoksantorjuntaneuvosto 2021. *Teorioita rikollisuuden syistä*. Viitattu.21.2.2021. <https://rikoksantorjunta.fi/teorioita-rikollisuuden-syista>
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006a. *Haastattelu*. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 17.2.2021. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006b. *Havainnointi*. Kvali-MOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 17.2.2021. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4.html

- SAK 2021. *Työelämäpeli*. Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry. Viitattu 26.2.2021. <https://tyoelamapeli.fi/>
- Salonen, Saara 2017. *Syrjäytyminen väistää määritelmiä*. Kansaneläkelaitos. Viitattu 22.2.2021. <https://sosiaalivakuutus.fi/syrjaytyminen-vaistaa-maaritelmiä/>
- Seikkula, Jaakko & Arnkil, Tom Erik 2009. *Dialoginen verkostotyö*. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi
- Siurala, Lasse 1994. *Nuoriso-ongelmat modernisaatioperspektiivissä*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1994:3. Helsinki: Helsingin kaupunki, Tietokeskus.
- Soanjärvi, Katariina 2011. *Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesytämässä*. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 15.2.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/27118/9789513943370.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2019. *Nuorten syrjäytyminen*. Viitattu 20.2.2021. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen
- Tilastokeskus 2021. *Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat*. Viitattu 20.2.2021. <https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/>
- Törmänen Terhi 2013. *Dialoginen yhteistyö ja osallistaminen verkostossa*. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta / Kasvatustiede. Pro Gradu tutkielma. Viitattu 25.2.2021. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59654/T%C3%B6rm%C3%A4nen.Terhi.pdf?sequence=2>
- Wallin, Aila 2007. *Teoreettisia näkökulmia ammatilliseen kasvuun*. Viitattu 16.2.2021. http://www.awailable.com/tiedostot/20070424_TEOREETTISIA_N_K_KULMIA_AMMATILLISEEN_KASVUUN.pdf

LIITTEET

Liite 1 Haastattelututkimuksen kysymykset.

Haastattelu tutkimus kesällä 2020 Työskenteleville

Taustakysymykset

1. Ikä
2. sukupuoli
3. Koulusivistys
4. Monetta kesää Sääksissä

Kysymyspatteri

5. Mitä olet tykännyt sääksissä työskentelystä Asteikolla? (0-10 jossa 0 en tykännyt ja 10 tykkäsin täysin)
6. Kuinka todennäköisesti tulisit uudestaan, jos sinulle siihen avautuu mahdollisuus (0-10)?
7. Kuinka todennäköisesti suosittelisit sääksiä työpaikkana jollekin ikätoverillesi (0-10)?

Väittämät TEM, JEM, ESEEM, JSM, TSM?

8. Sain riittävästi ennakkotietoa sääksissä työskentelyssä
9. Minua autettiin riittävästi työhöni liittyvissä sopimus yms. paperiasioissa?
10. Sain riittävästi opastusta työtehtävien suorittamiseksi sääksissä?
11. Minulle annettiin rakentavaa palautetta työskentelystäni?
12. Tunsin, että minua ohjattiin yksilönä
13. Koin että sääksissä työskentelystä oli yleisesti hyötyä tulevaisuuttani varten?
14. Sain opastusta omaa toive uraani varten?
15. Minua kannustettiin omassa uravalinnassani?
16. Minulle annettiin tietoa erilaisista vaihtoehtoista tulevaisuuttani varten?

17. Koin Kuuluvani osaksi sääksin työyhteisöä?

Arviot Asteikolla 0-10

18. Kuinka koet, että juuri sinut kohdattiin ohjaajien toimesta ?

19. Entä sääksin työyhteisö?

20. Arvosanasi sääksin työyhteisölle?

Vapaat tekstikysymykset

21. Mieluisin asia, työtehtävä tms. Sääksissä?

22. Epämieluisin asia Sääksissä?

23. Vapaa palaute:

Liite 2 Kyselytutkimuksen kysymykset

Nurmijärvi

Seurantatutkimus Sääksin rantakahvilassa työskenteille nuorille

Taustatiedot

1. Sukupuolesi *

- Nainen
- Mies
- Muu

2. Syntymävuotesi *

Valitse ▼

3. Nykyinen asuinkuntasi *

- Nurmijärvi
- Muu

4. Nykyinen koulutustasosi (Merkitse koulutustasi lähinnä vastaavaa taso) *

- Ei suoritettua koulutusta / peruskoulua ei suoritettu loppuun
- Peruskoulu
- Ammatillinen perustutkinto
- Ylioppilas / Lukio
- Kaksoistutkinto
- Ammattitutkinto / Erityisammattitutkinto
- Alempi AMK-tutkinto
- Ylempi AMK-tutkinto
- Kandidaatti - taso
- Maisteri-taso
- Tohtori-taso
- Ei mikään mainituista

5. Oletko tällä hetkellä *

- Opiskelija
 Työvoimapolitisessa lyhyt koulutuksessa (esim. työnhaku taitoja kehittävä)
 Vakituksessa työssä
 Osa-aika tai pätkä työssä
 Työkokeilussa tms.
 Kuntouttavassa työtoiminnassa (Paja tms.)
 Työpajalla muussa kuin kuntouttavassa työtoiminnassa
 Työtön
 Eläkkeellä
 Muu, mikä

6. Minä vuonna työskentelit Sääksin rantakahvilassa (Jos olet työskennellyt useampana vuonna merkitse ensimmäinen vuosi jolloin työskentelit)

7. Kuinka monena vuonna olet työskennellyt Sääksin kahvilassa *

8. Arvio työskentely ajastasi Sääksissä noin viikkoina yhteensä (1 kuukausi on n. 4 viikkoa)

9. Haluatko kertoa jotain muuta taustaasi tai työskentelyysi Sääksissä liittyvää

merkkiä jäljellä

10. Jos muistat mitä kautta tulit työskentelemään Sääksissä jaltai millaisella sopimuksella teit Sääksissä töitä. (Esim. Ohjaamo, Kela ja kesätyösopimus, työkokeilu yms.)

merkkiä jäljellä

Työ-olosuhteet ja sosiaaliset vaikuttimet

11. Sääksissä työskennellessäni (valitse lähinnä mielestäsi oikea väittämä) *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Olisin kaivannut enemmän ennakkotietoa Sääksissä työskentelystä	☐	☐	☐	☐	☐
Sain riittävästi työhönopastusta	☐	☐	☐	☐	☐
Esimieheni/Ohjaajani käyttäytyi minua kohtaan reilusti	☐	☐	☐	☐	☐
Työtoverini käyttäytyivät minua kohtaan reilusti	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakkaat käyttäytyivät minua kohtaan reilusti	☐	☐	☐	☐	☐
Työtehtävät joita minulle annettiin olivat mielekkäitä	☐	☐	☐	☐	☐
Tunsin olevani aina tervetullut työpaikalle	☐	☐	☐	☐	☐
Työpaikalla oli avoin ilmapiiri ja uskalsin puhua minua askarruttavista asioista	☐	☐	☐	☐	☐
Sain riittävästi kannustusta	☐	☐	☐	☐	☐
Tunsin olevani vertaisteni joukossa	☐	☐	☐	☐	☐
Koin työpaikka kiusaamista (Kiusaamisella tarkoitetaan toistuvia ei toivottua tahallisesti aiheutettuja ikäviä kokemuksia)	☐	☐	☐	☐	☐

12. Anna kokonais arvosana työskentelyn mielekkyydelle Sääksissä asteikolla 0-10 *

Sääksissä työskentelyn vaikutus tulevaisuudelleni

13. Sääksissä työskennellessäni (valitse lähinnä mielestäsi oikea väittämä. Käytä ei merkityksellinen vaihtoehtoa jos koit ettei väittämä koskenut sinua) *

	Ei merkityksellinen	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Minulle kerrottiin kattavasti erilaisista mahdollisista koulutusvaihtoehdoista	☐	☐	☐	☐	☐
Sain riittävästi tietoa erilaisista viranomaispalveluista (Kela, kunnan palvelut yms.)	☐	☐	☐	☐	☐
Sain tarpeellisen määrän tukea erilaisten kaavakkeiden täyttämiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Sääksissä työskentelyn jälkeen minusta tuntui omien virallisten asioiden hoitaminen helpommalta	☐	☐	☐	☐	☐
Sain riittävästi kannustusta pyrkimyksilleni koulutukseen, työkokeiluun tai työnhakuun	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaajilla oli riittävästi aikaa perehtyä minulle tärkeisiin henkilökohtaisiin asioihini	☐	☐	☐	☐	☐
Minusta tuntui, että tulevaisuudelleni oli merkitystä myös työnantajalleni	☐	☐	☐	☐	☐

14. Mikä oli mielestäsi oman tulevaisuutesi kannalta tärkeimmät vaikuttavat asiat Sääksissä työskennellessäsi (Valitse vähintään 3 ja enintään 5) *

- Kaverit ja työtoverit
- Vertaistuki
- Ohjaajien kannustus ja sosiaalinen tuki
- Kokemus työelämästä
- Palkka
- Joustavat työajat
- Kokemus asiakaspalvelutyöstä
- Viihtyisä työympäristö
- Ammatillinen kehittyminen
- Luova toiminta (Esim. musiikki, kuvataide ja kädentaidot)
- Uravalinnan ohjaus
- Yhdessä toteutettu toiminta
- Muu, Mikä?

Voit valita 3 ja 5 vaihtoehdon väliltä

Vallitut vaihtoehdot: 0

15. Työskentely Sääksissä vaikutti minuun siten, että *

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Halusin jatkaa opintoja	☐	☐	☐
Halusin saada itselleni työpaikan	☐	☐	☐
Rohkeuteni hakeutua urallani eteenpäin kasvoi	☐	☐	☐
Tunsin tarvitseväni uraohjausta viranomaispalveluista	☐	☐	☐
Olin kateellinen muille joilla oli opiskelu- tai työpaikka	☐	☐	☐
Tunsin alemmuuden tunnetta muita kohtaan	☐	☐	☐
Minun oli helpompi jakaa ajatuksiani omista uratoiveistani läheisilleni	☐	☐	☐
Minun oli helpompi verkostoitua	☐	☐	☐

16. Minkä konkreettisen asian saamiseen itsellesi, koet työskentelyn Sääksissä vaikuttaneen ja kuinka suuresti

	En ole saanut	Ei ole vaikuttanut mitenkään	Vaikutus on ollut vähäinen	Vaikutus on ollut merkittävä	Ilman Sääksiä en olisi saanut
Työpaikka Sääksin jälkeen	☐	☐	☐	☐	☐
Opiskelupaikka	☐	☐	☐	☐	☐
Uusia ystäviä	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostoituminen uusiin ihmisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostoituminen uravalintaan ohjaaviin tahoihin	☐	☐	☐	☐	☐

17. Oletko pitänyt yhteyttä Sääksissä tapaamaasi uusiin ystäviin, vielä työskentelyn jälkeenkin

- Kyllä
- Ei

18. Oletko kokenut jonkin erityisen asian tai tapahtuman Sääksissä työskentelyyn liittyen vaikuttaneen tai vaikuttavan tulevaisuuteesi?

- Kyllä
 En

19. Minkä asian tai tapahtuman olet kokeneen erityisesti vaikuttaneen tulevaisuuteesi?

20. Edellisen kysymyksen asia tai tapahtuma mielestäni on vaikuttanut tai vaikuttaa tulevaisuuteeni (voit valita myös molemmat vaihtoehdot jos koet vaikutuksen sekä positiivisena ja negatiivisenä)

- Positiivisesti Negatiivisesti

Voit valita 1 ja 2 vaihtoehdon väliltä

Valitut vaihtoehdot: 0

21. Millaiseksi arvioit kokonaisuutena Sääksin työpaikkana (1 vastaa lähinnä vasemman puoleista vaihtoehtoa ja 7 lähinnä oikeanpuoleista vaihtoehtoa) *

	1	2	3	4	5	6	7	
Tylsä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Luova
Kaavoihin kangistunut	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Uudistuva
Puuduttava	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Virkistävä
Välinpitämätön	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Huolehtiva
Luotaantyöntävä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Puoleensavetävä
Arkinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kokemuksellinen
Vihamielinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Ystävällinen

Vapaat kysymykset

22. Onko sinulla jokin kehitysehdotus Sääksissä työskentelyyn liittyen? (Voit kirjoittaa sen alla olevaan ruutuun)

595

merkkiä jäljellä

23. Vapaa palaute esim. ruusuja/risuja Sääksiin tai tähän kyselyyn liittyen

595

merkkiä jäljellä